

รายงานการศึกษากลุ่ม
(Group Project)

เรื่อง โครงการยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนให้พึ่งพา
และบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน
: กรณีศึกษาจังหวัดตาก

จัดทำโดย กลุ่มที่ GP07 รุ่นที่ 94

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 94
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.

ประจำปี 2564

ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Project)

เรื่อง โครงการยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนให้พึ่งพา
และบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน
: กรณีศึกษาจังหวัดตาก

จัดทำโดย กลุ่มที่ GP 07 รุ่นที่ 94

1. นางสาวสุรีย์พร	อินทุเศรษฐ์
2. นางสาวสำรวย	ระชารักษ์
3. นายสรรเพชร	พูลศิริ
4. นายอธิภู	จิตรานุเคราะห์
5. นายสมภพ	วงศ์วิไล
6. นายวิโรจน์	จงกลวานิชสุข
7. นายภัทรพงศ์	หมวกสกุล
8. นางสาวสุกัลยา	แก้วสม
9. นางกฤษณา	แม่แสงจันทร์
10. นางรัชนี	พึ่งพาณิชย์กุล
11. นายจิรววัฒน์	เทอดพิทักษ์พงษ์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 94
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2564

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษากลุ่มนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร
นักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

วัชรวิชญ์ กิรติดุสิตโรจน์
อาจารย์ที่ปรึกษา

ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร
อาจารย์ที่ปรึกษา

สุรพันธ์ ปุสสเด็จ
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษากลุ่มเรื่อง “โครงการยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนให้สามารถพึ่งพาตนเองและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาจังหวัดตาก” มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดตากในทุกมิติ เนื่องจากจังหวัดตากมีพื้นที่ติดชายแดนเมียนมาและมีชุมชนที่มีความหลากหลาย ทั้งชาติพันธุ์และศาสนา ภาครัฐจึงต้องสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนให้เข้มแข็งเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบค้าข้ามพรมแดนทุกประเภท นอกจากนี้ ยังต้องพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง รวมทั้งผลักดันให้จังหวัดตากเป็นประตูสู่เมียนมาที่อยู่ทางทิศตะวันตกของไทย และขยายต่อไปยังอินเดีย และจีน (Look WEST)

ความหลากหลายของชาติพันธุ์ในจังหวัดตาก ทำให้จำเป็นต้องเร่งสร้างการหลอมรวมทางสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยังมีค่อนข้างสูงในหลายด้าน ทั้งการศึกษา สาธารณสุข และหลักประกันทางสังคม ควบคู่ไปกับการสร้างความกินดีอยู่ดีของประชาชน ซึ่งต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

Look WEST คือการมุ่งพัฒนาด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และความกินดีอยู่ดีของคนในจังหวัดตาก เพื่อยกระดับไปสู่การเป็นประตูเชื่อมโยงไปยังตลาดขนาดใหญ่ในอินเดียและจีน ทั้งนี้ การผลักดัน Look WEST ให้บรรลุผลจะต้องดำเนินกิจกรรมที่เป็นการบูรณาการทุกภาคส่วนใน 11 กิจกรรมที่เป็นไปตามหลักวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า (Project's Value Chain) ตั้งแต่ต้นน้ำ (Up Stream) กลางน้ำ (Main Stream) และปลายน้ำ (Down Stream) และนำหลักการวิเคราะห์แบบ Blueprint for Change เพื่อไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมที่สร้างความเปลี่ยนแปลง

การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการนี้จำเป็นต้องมีเป้าหมายหลัก 2 ประการที่จะต้องบรรลุผลภายใน 4 – 5 ปี คือ ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวของจังหวัดตาก เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี และดัชนีความก้าวหน้าของคนในจังหวัดตาก ปรับตัวดีขึ้น จากปัจจุบันซึ่งอยู่ในอันดับที่ 59 ของประเทศ โดยมีเป้าหมายรอง 3 ประการที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจังหวัดตาก 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อพัฒนาจังหวัดตากให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ชุมชนสามารถสร้างสรรค์คุณค่า และมูลค่าเพื่อการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้

Look WEST จำเป็นต้องมีการผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ซึ่งจะสร้างความเป็นเจ้าของโครงการ/กิจกรรมเพื่อการสืบสานให้ยั่งยืน และผนึกกำลังของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานโดยมีเป้าหมายเดียวกัน ระดมองค์ความรู้และทรัพยากรที่แต่ละหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญในการทำให้โครงการบรรลุผลอย่างคุ้มค่า ตลอดจนมีจุดหมายที่ชัดเจนร่วมกัน เพื่อการติดตามงานจนบรรลุผลสำเร็จ ก็น่าจะเป็นคำตอบว่า “จังหวัดตากคือเมืองต้นแบบ” ให้กับจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยต่อไปได้ในอนาคต หรือส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ” เพื่อรองรับและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Project) ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำ และคำชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากท่านวชิรวิชัย กิรติดุสิตโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ท่านไพจิตร วิบูลย์ธนสาร และท่านสุรพันธ์ ปุสสเด็จ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งช่วยให้คณะผู้ศึกษารายงานการศึกษาฉบับนี้ได้ อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังไว้

คณะผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน กพ. ทุกท่านที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ดูแลเอาใจใส่ด้วยมิตรไมตรี ส่งผลให้การอบรมหลักสูตรนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ และขอขอบคุณเพื่อนนัก บริหารที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 94 ทุกท่าน สำหรับมิตรภาพ ไมตรีจิต ถือเป็นความทรงจำที่ดีและมีคุณค่า นอกเหนือจากความรู้ที่ได้รับตลอดการฝึกอบรม ในครั้งนี้

คณะผู้ศึกษา กลุ่มที่ GP 07

3 กันยายน 2564

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ (ถ้ามี)	ฅ
1. สภาพทั่วไปของปัญหา	1
2. การคาดการณ์ปัญหาและโอกาสการพัฒนาของประเทศในอนาคต	6
3. แนวทางแก้ปัญหา และ/หรือ การพัฒนา	13
4. การนำแนวทางบรรลุเป้าหมายสู่การปฏิบัติ	23
5. สรุปในภาพรวม	29
บรรณานุกรม	35
ภาคผนวก	37
คณะผู้จัดทำ	38

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนของจังหวัดตากเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยรายภาค	1
ตารางที่ 2 จำนวนสถานศึกษาของจังหวัดตากจำแนกตามสังกัด	4
ตารางที่ 3 อันดับ HAI ย่อย 8 ด้านของจังหวัดตาก ปี 2563 ที่ต้องส่งเสริมและแก้ไขปรับปรุง	15

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 เส้นทางถนนไทย-เมียนมา-อินเดีย	4
แผนภาพที่ 2 Look WEST	29

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ศจ. ตาก	- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก
สพป.ตาก	- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก
สพม.ตาก	- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
สพป.	- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สพม.	- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สช.	- สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน
กศ.พิเศษ	- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สอศ.	- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
สกอ.	- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
กศน.	- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อปท.	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตชด.	- กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
สำนักพุทธ	- สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

1. สภาพทั่วไปของปัญหา

การยกระดับจังหวัดตากให้พึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน คือ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้รู้จักพึ่งพาและจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การหนุนเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพในการจัดการปัญหาความเดือดร้อนด้วยตนเองเป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 สถานการณ์ของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก

1.1.1 สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคง จังหวัดตากติดชายแดนเมียนมาประมาณกว่า 500 กิโลเมตร คือ อำเภอแม่สอด พบพระ อุ่มผาง แม่ระมาด และท่าสองยาง รวม 33 ตำบล มีทั้งคนไทย กลุ่มชาติพันธุ์ และชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ในอำเภอแม่สอด ซึ่งความหลากหลายดังกล่าวก่อปัญหาให้กับชุมชนและบริเวณตามแนวชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบค้าข้ามพรมแดนทุกประเภท เพราะบางครั้งเมื่อกระทำความผิดมักหลบหนีข้ามฝั่งไปเมียนมาทำให้จับกุมยาก จากนั้นจะลักลอบกลับมาไทยอีก

1.1.2 สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของชุมชนตามแนวชายแดนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรรม และมักเป็นขั้นพื้นฐานจึงมีรายได้น้อย เนื่องจากขาดโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มที่จะทำให้ได้รับรายได้มากขึ้น ทั้งนี้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในจังหวัดตาก ยังต่ำเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของรายภาคและค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ

ตารางที่ 1 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนของจังหวัดตากเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยรายภาค

จังหวัด/ ภาค	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน (บาท/เดือน)									
ตาก	7,762	9,549	10,963	10,791	12,452	12,936	17,020	20,079	16,509	17,654
เหนือ	9,530	10,884	13,146	13,568	15,727	17,350	19,267	18,952	19,046	20,569
กลาง	14,128	16,354	19,279	18,932	20,952	20,822	26,114	26,601	27,042	25,782
อีสาน	9,279	10,139	11,815	12,995	15,358	18,217	19,181	21,094	20,270	20,600
ใต้	12,487	14,468	18,668	19,716	22,926	27,326	27,504	26,286	26,913	25,647
ประเทศ	13,736	14,963	17,787	18,660	20,903	23,236	25,194	26,915	26,946	26,018

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ส่งผลให้คนที่ไม่ทำงานในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ ๆ ต้องตกงานและกลับถิ่นฐานเดิม ซึ่งจำเป็นต้องสร้างงานเพื่อรองรับคนเหล่านี้

1.1.3 สภาพแวดล้อมด้านสังคม คนไทย กลุ่มชาติพันธุ์ และแรงงานแฝงที่ลักลอบเข้ามาทำงาน มีปัญหาเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคม การศึกษา สาธารณสุข และการคุ้มครองตามสิทธิ ขาดความมั่นคงทางอาชีพ และขาดโอกาสในการฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง รวมทั้งยังมีปัญหาความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ปัญหาโรคและภัยสุขภาพ อัตราส่วนการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ในแต่ละปียังมีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจำนวนมาก โดยเฉพาะในเรือนจำกลางตาก และเรือนจำอำเภอแม่สอด ซึ่งในห้วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2562 - 2564) มีผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวที่กระทำผิดซ้ำจำนวนมาก โดยพบว่าชุมชนที่ผู้พ้นโทษอาศัยอยู่ไม่ให้ออกาสในการประกอบอาชีพและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

1.1.4 สภาพความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และการคมนาคมของชุมชนตามแนวชายแดน ผลผลิตทางการเกษตรที่เกษตรกรในพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เพื่อป้อนโรงงาน หรือปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขายเป็นรอบ ๆ การผลิต ซึ่งไม่สร้างความมั่นคงทางอาหารแก่ชุมชน ขณะเดียวกันยังมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางพลังงาน ข้อมูลผู้ใช้ไฟฟ้าประจำปี 2562 พบว่าตามแนวชายแดนจังหวัดตาก มีการใช้ไฟฟ้าที่สูงทั้งด้านอุตสาหกรรม บ้านเรือนประชาชน และที่ใช้มากที่สุดคือ การใช้ไฟฟ้าด้านการเกษตร

นอกจากนี้ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อการคมนาคมของชุมชนตามแนวชายแดนอย่างมาก เนื่องจากมีโครงสร้างพื้นฐานจำกัดเฉพาะทางถนน โดยมีเพียงเส้นทางหลักเดียวเชื่อมระหว่างอำเภอเมืองกับชุมชนชายแดน ขณะที่ขนส่งสินค้าทางไปรษณีย์มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ให้บริการและความถี่

1.2 ผลกระทบของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นต่อชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก

จังหวัดตากมีพรมแดนทางบกติดกับเมียนมาทำให้ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชนตามแนวชายแดนอยู่ในสถานะเสี่ยงสูงจากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และการลักลอบเข้าเมืองเพื่อหนีภัยทางเศรษฐกิจและแสวงหาความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งมีการลักลอบขนยาเสพติดและสินค้าที่ผิดกฎหมายเข้าไทยมากขึ้น เพราะกองกำลังชนกลุ่มน้อยต้องการเงินทุนสำหรับเคลื่อนไหวต่อสู้กับกองทัพเมียนมา

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของจังหวัดตากยังมีอยู่สูง แม้ในภาพรวมมีแนวโน้มลดลงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นผลจากกลุ่มจังหวัดที่มีรายได้สูงลดลงมากกว่าจากการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ การอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทำให้คนในชุมชนทั้งไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับโอกาสในการสร้างรายได้ และการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การศึกษา และสวัสดิการสังคม

ความมั่นคงทางอาหารเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่กระทบความอยู่รอดของประชากรตามแนวชายแดนที่ห่างไกล ซึ่งปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และการให้ความสำคัญต่อการผลิตพืชอาหารลดน้อยลง นอกจากนี้ การห่างไกลจากสายส่งของการไฟฟ้า และหากอยู่ในที่ดินของรัฐ เช่น พื้นที่ของกรมป่าไม้ การไฟฟ้าก็ไม่สามารถขยายไฟฟ้า

เข้าไปได้ นอกจากนี้ การขนส่งระหว่างชุมชนตามแนวชายแดนด้วยตนเองก็แทบไม่มีทางเลือกอื่น ต้องพึ่งพาการว่าจ้างเหมาผู้ประกอบการขนส่งเป็นรายเที่ยว ทำให้มีต้นทุนสูง

1.3 การดำเนินการที่ผ่านมาของภาครัฐ

แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 – 2564) กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน” โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติอย่างยั่งยืนในอนาคตตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคงดังกล่าว จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนให้กับพื้นที่ชายแดนจังหวัดตาก

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ถูกกำหนดให้เป็น 1 ใน 6 พื้นที่เป้าหมายระยะที่ 1 (เร่งด่วน) (พ.ศ. 2559) การบริหารจัดการชายแดนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก 6 จังหวัด (ตาก มุกดาหาร สระแก้ว สงขลา ตราด และหนองคาย) เพื่อให้ได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดน รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน ให้เกิดสมดุลทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านความมั่นคง มีการบริหารจัดการด้านความมั่นคงที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ มีมติการเฝ้าระวัง (การข่าว อาชญากรรมข้ามชาติ การดูแลเข้า – ออกของคน สินค้าที่ผิดกฎหมายและสินค้าที่ใช้ได้สองทาง โรคระบาดในคนและสัตว์ และภัยพิบัติ) มิติของการประสานงานและการแจ้งเตือนภัยคุกคาม มิติของมาตรการแผน/กฎระเบียบความพร้อมของกลไกการบริหารจัดการชายแดน

อย่างไรก็ดี การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตากยังมีอุปสรรคจาก 3 ปัจจัยสำคัญ คือ 1) การให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการเพื่อดึงดูดให้มาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และนโยบายการบริหารจัดการด้านแรงงานเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและแรงงานผิดกฎหมาย 2) ปัญหาด้านความมั่นคงจากการสู้รบในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา และ 3) สถานการณ์การเมืองภายในของไทยทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น เมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารทำให้นโยบายเปลี่ยนไป โดยเฉพาะการผ่านร่างกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ยังไม่คืบหน้า ไม่มีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาปรับใช้ในการปฏิบัติ และขาดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมายังส่วนท้องถิ่น

ที่ผ่านมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ปรับปรุงการผลิตสินค้าเกษตรอย่างต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ใช้แผนที่ Agri-map เพื่อปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นปลูกพืชที่เหมาะสมกับชนิดของดิน แต่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อความมั่นคงทางอาหารยังไม่คืบหน้า เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่เป็นภูเขา และเป็นที่ของกรมป่าไม้ จึงมีพื้นที่ทำการเกษตรเพียงร้อยละ 13.69 ของจังหวัด ส่วนกระทรวงพลังงานที่มีโครงการสนับสนุนแผงโซลาร์เซลล์ให้กับเกษตรกร เพื่อช่วยลดต้นทุนค่าไฟฟ้าและอนุรักษ์พลังงาน ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเกษตรกรขาดการรวมกลุ่ม ขณะที่ระเบียบการจัดจ้างภาครัฐไม่เอื้อให้ดำเนินการแก่รายบุคคลต้องดำเนินการให้กลุ่มเกษตรกรเท่านั้น

สำหรับการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมที่ผ่านมาแนวระเปียงเศรษฐกิจตะวันตก-ตะวันออก (อินเดีย - เมียนมา - ไทย - ลาว - เวียดนาม) ที่ผ่านมาประเทศไทยได้ขยายทางหลวงหมายเลข 12 (ตาก - พิษณุโลก - มุกดาหาร) ให้เป็น 4 ช่องจราจรเสร็จเรียบร้อยแล้ว รวมถึงได้มีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมย 2 แห่ง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงจากเมียนมาร์ (เมียวดี - กอกะเร็ก) สามารถทำให้การค้าชายไทย - เมียนมาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยปี 2563 มูลค่า 250,000 ล้านบาท โดยสินค้าหลักเป็นสินค้าอุปโภค - บริโภค และวัสดุก่อสร้าง เกิดสร้างงานสร้างอาชีพในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ 1 เส้นทางถนนไทย-เมียนมา-อินเดีย

ที่มา : กรมทางหลวง

การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดตาก ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้หลากหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงมีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยจะมีการจัดการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา (รายละเอียดตามตารางที่ 2) แม้ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับบริการทางการศึกษาได้หลายช่องทาง แต่เมื่อพิจารณาจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยย้อนหลัง 5 ปี ถึงแม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น หากยังอยู่ในระดับประถมศึกษาเท่านั้น

ตารางที่ 2 จำนวนสถานศึกษาของจังหวัดตากจำแนกตามสังกัด

จังหวัด	จำนวนสถานศึกษาจำแนกตามสังกัด (แห่ง)											
	สพป.	สพม.	สช.	กศ. พิเศษ	สอศ.	สกอ.	กศน.	อปท.	ตชด.	สำนัก พุทธ	ครอบครัว	รวม
ตาก	229	22	22	3	5	4	232	263	23	2	66	871

ที่มา : แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2563 – 2565 จังหวัดตาก (ข้อมูล ณ ปีการศึกษา 2563)

1.4 สรุปปัญหาและความพยายามที่ผ่านมา

ปัญหาและความท้าทายจากสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก ทั้งด้านความมั่นคง ได้แก่ การลักลอบเข้าประเทศ การลักลอบค้าข้ามแดน ค้ายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ส่วนปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ชีตความสามารถในการแข่งขันยังต่ำ ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน ขาดนวัตกรรมในการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์ การเกษตรยังยึดติดอยู่กับวิธีการแบบเดิม ๆ ปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหาร พลังงาน และการคมนาคมสื่อสารไม่ทั่วถึง และปัญหาด้านสังคม ได้แก่ ยังขาดความเท่าเทียมทางการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการสังคมต่าง ๆ ตลอดจนการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ยังมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก อยู่ในสถานะที่มีความเสี่ยงภัยและห่างไกลจากโอกาสเพิ่มขึ้น แม้ที่ผ่านมาภาครัฐมีโครงการพัฒนาพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวชายแดนหลายโครงการ ซึ่งรวมถึงแนวชายแดนจังหวัดตาก แต่โครงการส่วนใหญ่มีความคืบหน้าอย่างจำกัด และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้แท้จริง ดังนั้น การจะยกระดับชุมชนตามแนวชายแดนให้พึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนในทุกด้าน จึงควรมีพื้นฐานมาจากความต้องการและการริเริ่มของสมาชิกในชุมชน โดยมีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันเป็นฝ่ายกระตุ้นและช่วยผลักดันให้บรรลุเป้าหมายที่จะเป็นประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อชุมชน

2. การคาดการณ์ปัญหาและโอกาสการพัฒนาของประเทศในอนาคต

2.1 ทิศทางในอนาคตของปัญหาที่กระทบต่อชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก

การสร้างความมั่นคงปลอดภัยตามแนวชายแดนจังหวัดตาก จะเผชิญความท้าทายสำคัญจากผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตาก (Special Border Economic Zone) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภอแม่ระมาด จำนวน 14 ตำบล รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 886,875 ไร่ โดยกลุ่มนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เช่น จีน มาเลเซีย เกาหลีใต้ และเวียดนาม ต่างเข้ามาลงทุนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มนักธุรกิจจีนที่เข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างโครงการอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ ทำให้ราคาที่ดินในพื้นที่อำเภอแม่สอดเพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 20 – 30 ล้านบาท จากเดิมราคาอยู่ที่ไร่ละ 1 – 2 ล้านบาท

ภาพรวมปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของชุมชนตามแนวชายแดนยังคงมีอยู่สูง แม้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่วัดจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของประเทศ จะลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 0.445 ในปี 2558 จนเท่ากับ 0.430 ในปี 2562 แต่ความแตกต่างด้านรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรยังอยู่ในระดับสูง โดยรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำสุด (Decile 1) กับกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุด (Decile 10) ยังคงห่างกันถึงเกือบ 16 เท่า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยและอัตราการพึ่งพิงที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้คนจนในวัยแรงงานจำเป็นต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งอาจกระทบต่อแรงงานในภาคเกษตรที่มีรายได้ขึ้นอยู่กับราคาสินค้าเกษตรเป็นหลัก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างพลิกผัน ซึ่งอาจทำให้คนจนที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ และ/หรือทักษะที่จำเป็น ขาดโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้

อย่างไรก็ดี ผลการสำรวจสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในแหล่งชุมชน ซึ่งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจภายใต้สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) พบว่า ปัจจุบันจังหวัดตากมีสินค้าที่ขึ้นทะเบียน GI ได้อยู่หลายรายการ เช่น อะโวคาโดพบพระ ถั่วแปง่อเขียวแม่สอด กล้วยหอมทองพบพระ ข้าวเหนียวดำลิ้มผัวตาก และครกหินแกรนิตตาก ฯลฯ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลเพื่อคัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการสร้างสรรค์ ภายใต้สินค้า GI รวมถึงการคัดเลือกสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เจ้าของสินค้ามีความพร้อม แหล่งพื้นที่กับสินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ได้รับมาตรฐานในด้านการผลิตที่มีคุณภาพ หรือสินค้านั้นได้รับการขึ้นทะเบียน GI หรือที่มีการขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI แล้ว และมีความพร้อมในด้านการผลิตสินค้าออกสู่ตลาด มีแรงงาน และเงินทุน จะทำให้ประชาชนมีรายได้จากการขายสินค้า GI ในราคาที่สูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป ซึ่งเป็นการสร้างงานและรายได้ที่สูงขึ้นให้เกษตรกร ทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ แนวโน้มในอนาคตของงานและรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และการเพิ่มขึ้นของประชากรรุ่นใหม่ รวมถึงการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบ

Gig Economy¹ จะส่งผลให้การทำงานในระยะต่อไปมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการจ้างงานที่มีรูปแบบมาตรฐานอันจะนำมาซึ่งการขยายตัวของแรงงานนอกระบบแบบ Gig Workers และเมื่อผนวกกับแรงงานนอกระบบจำนวนมากที่มีอยู่เดิม ส่วนใหญ่ขาดความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม ตลอดจนกับความไม่มั่นคงทางอาชีพแล้ว จะส่งผลให้ความมั่นคงทางรายได้ของแรงงานในภาพรวมลดลง และเกิดความจำเป็นในการพัฒนาความคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมมากขึ้นในระยะต่อไป นอกจากนี้ การที่ผู้พันโท ซึ่งเป็นคนในชุมชน มักยังไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนเท่าที่ควรเพราะไม่เชื่อมั่นในตัวผู้พันโท ส่งผลให้ผู้พันโทมีแนวโน้มจะกลับไปกระทำผิดซ้ำเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากต้องกลับไปอยู่ในแหล่งอาชญากรรม ผิดกฎหมายต่าง ๆ เหมือนเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นในชุมชนได้อีกมากมาย เช่น มีการระบาดของยาเสพติดเพิ่มขึ้น และคนในชุมชนมีอัตราการว่างงานสูง เป็นต้น

ดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2562 ด้านการศึกษา ระบุว่าจังหวัดตากมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปอยู่ที่ 6.97 ปี ซึ่งเท่ากับระดับประถมศึกษา โดยเด็กและเยาวชนในชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก ทั้งไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ ยังมีแนวโน้มว่าจะได้รับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ครบทุกคน มีอัตราเด็กออกกลางคันและไม่ศึกษาต่อสูง ขณะที่บทบาทของหน่วยงานทางการศึกษาในระบบและนอกระบบยังไม่ชัดเจน รวมทั้งภาครัฐไม่ได้ควบคุมภาคประชาสังคมที่เข้ามาจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมมีอิสระในการบริหารจัดการภายใต้ความคิด/ความเชื่อพื้นฐานของตนเอง คือ ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ชนให้มีความรู้ ความสามารถพอประกอบอาชีพได้ แต่อาจขาดการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ซึ่งถือว่ายังคงเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก ทั้งด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพการศึกษา นอกจากนี้ อัตราการเรียนต่อสายอาชีพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากนักเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนสายอาชีพ และในสังคมมีค่านิยมการเรียนต่อสายอาชีพน้อยกว่าการเรียนสายสามัญ และผู้เรียนอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ยังมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

การขยายตัวของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก อันเนื่องมาจากการสร้างเขตเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตาก และอพยพข้ามแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ในเมียนมา ทำให้ทิศทางในอนาคตของความต้องการพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ที่ผ่านมามีไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เมียนมา ลาว อาจจะทำให้เกิดความมั่นคงทางพลังงานของประเทศเกิดขึ้น เนื่องจากปัญหาความมั่นคงทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน เหมือนกับที่เกิดขึ้นในอดีตกับไทย เช่น กรณีไฟดับในภาคใต้ 14 จังหวัด เมื่อ 21 พฤษภาคม 2556 ดังนั้น การส่งเสริมให้ชุมชนตามแนวชายแดนเพิ่มสัดส่วนของการใช้พลังงานไฟฟ้าจาก

¹ Gig Economy : ระบบเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยงานชนิดที่เป็นงานชั่วคราว (part time)/freelance/self-employed หรืองานที่รับมาจากคนอื่นอีกต่อเป็น outsource กล่าวโดยสรุปคือ ไม่ใช่งานประจำแบบเป็นลูกจ้างดังที่เคยเป็นกันมา

โซลาร์เซลล์ ซึ่งเป็นพลังงานสะอาดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะสร้างความมั่นคงด้านพลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้นแก่ชุมชน จนถึงขณะนี้ การแก้ไขปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งระหว่างชุมชนชายแดนด้วยตนเอง ยังมีทางเลือกไม่มากนัก นอกจากจะต้องพึ่งพาการว่าจ้างเหมาผู้ประกอบการขนส่งเป็นรายเที่ยวทำให้มีต้นทุนสูง หรือการฝากสินค้าไปกับรถโดยสารประจำทาง หากมีพื้นที่เหลือ แต่มีความถี่ของจำนวนการรับฝากได้ไม่มากนัก และยังไม่สามารถรักษาคุณภาพสินค้าได้ สินค้าอาจมีความเสียหายทั้งความร้อนและแรงกระแทก

หากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงรุนแรงและยืดเยื้อต่อไป จะทำให้ปัญหาที่มีอยู่แล้วทวีความรุนแรงมากขึ้น การลักลอบข้ามแดนมีแนวโน้มเพิ่มจำนวน ขณะที่ปัญหาสังคม โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนในจังหวัดตาก และปัญหาแรงงานคืนถิ่นจากผลกระทบโรคไวรัสโคโรนา 2019 ยังมีจำนวนมากขึ้น

2.2 แนวโน้มของความต้องการยกระดับชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก (Potential Demand)

เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก จะต้องใช้การจัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนให้สามารถต้านทานภัยความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งพื้นที่ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของพื้นที่ชายแดนและสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนของไทยกับประเทศรอบบ้าน และการสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนชายแดนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน รวมทั้งพัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง ทั้งระหว่างหน่วยงานกับภาคประชาชน และชุมชนตามแนวชายแดน โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและระบบตรวจการณ์ปัญหาความมั่นคงบริเวณช่องทางสัญจรข้ามแดน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

ขณะเดียวกัน โครงการเศรษฐกิจส่วยไก้โก้ (Swe Koke Ko) ของเอกชนจีน ในพื้นที่บ้านส่วยไก้โก้ จังหวัดเมียวดี รัฐกะเหรี่ยง เมียนมา (ด้านตรงข้ามบ้านวังผา อำเภอแม่ระมาด บ้านใหม่ริมเมยและบ้านวังแก้ว อำเภอแม่สอด) เพื่อสร้างเป็นเมืองอัจฉริยะแห่งเทคโนโลยี (smart city) เช่นเดียวกับ Silicon Valley ของสหรัฐฯ และเปิดให้บริษัทเอกชนอื่นเช่าพื้นที่ลงทุนก่อสร้างบ่อนคาสิโนออนไลน์ และมีแผนจะจัดตั้งศูนย์นำเข้าและส่งออกขนาดใหญ่ และศูนย์บริการด้านความบันเทิงแบบครบวงจร ตลอดจนขยายพื้นที่ทำการเกษตรแบบครบวงจร รวมถึงโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่จะผลิตและส่งออกไปยังเมียนมาและไทย โดยใช้แรงงานจีนเป็นหลักและแรงงานเมียนมาบางส่วน คาดว่าจะทำให้มีแรงงานชาวจีนลงมาทำงานในโครงการดังกล่าวถึงประมาณ 700,000 คน ในอนาคต ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญอาจทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ หรือลักลอบนำสินค้าผิดกฎหมายเข้ามาในพื้นที่ตามแนวชายแดนจังหวัดตากเพิ่มสูงขึ้นตามมาด้วย

นอกจากนี้ สิ่งที่จะต้องดำเนินการในลำดับต่อไป ได้แก่ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน ทั้งสินค้าและยานพาหนะ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลปริมาณสินค้า ระบบ CCTV ข้อมูลการจัดทำระบบพื้นที่ควบคุมร่วมกัน (Common Control Area) ระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้าน ฯลฯ การพัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

การจัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน การพัฒนาระบบการตรวจโรคและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน การจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน รวมถึงพัฒนาระบบการข่าวรองรับการเพิ่มของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และบูรณาการการทำงานในพื้นที่ตลอดจนสนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน เพื่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในพื้นที่ชายแดนจะทำให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงขึ้นในชุมชน

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีอัตโนมัติ และเทคโนโลยีดิจิทัล จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเพื่อสร้างมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับรายได้ของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มอาชีพหลักของคนในชุมชนตามแนวชายแดน การใช้ประโยชน์จากความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของผลิตผลทางการเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ของจังหวัดตากมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ตลอดจนการเชื่อมโยงเพื่อนำผลิตผลทางการเกษตรของประเทศเพื่อนบ้านมาแปรรูปร่วมกับผลิตผลทางการเกษตรของชุมชนตามแนวชายแดน ให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น หรือการนำผลงานวิจัยที่เป็นนวัตกรรมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนมาพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่เป็นการต้องการของตลาด หรือผลิตภัณฑ์เพื่อบำรุงและรักษาสุขภาพของผู้สูงวัย รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ นับเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้สามารถมีความเข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม นอกจากนี้ การนำทุนทางวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา ความงามทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ที่มีความหลากหลาย มาขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็งโดยใช้หลักการ “บวร” และต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ขณะเดียวกัน การพัฒนาและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา การสร้างสรรค์ และการต่อยอดสินค้าในชุมชน เน้นด้านการสร้างแบรนด์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การได้รับความคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาก่อนการเข้าสู่ตลาด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิต เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการแข่งขันในกรอบการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย รวมถึงกระบวนการขอรับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการในชุมชน ยกกระดับความสามารถการผลิตและแปรรูปเกษตร การยกระดับผู้ประกอบการด้วยการขับเคลื่อนธุรกิจโดยการนำทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม นำการเกษตรพื้นถิ่นมาผนวกกับการสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างภาพลักษณ์และเสน่ห์ใหม่ให้กับสินค้าท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาสินค้า

ชุมชนท้องถิ่น และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จนสามารถเปรียบเทียบได้กับการขึ้นทะเบียน GI ของนานาชาติประเทศ เช่น ไวน์บอร์โดจากฝรั่งเศส เบียร์จากเยอรมัน และเนื้อวัวโกเบจากญี่ปุ่น

การสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายคุ้มครองแรงงาน สิทธิประโยชน์สวัสดิการแรงงานในรูปแบบใหม่ ๆ ในลักษณะสื่อดิจิทัลให้แก่แรงงานนอกระบบ กลุ่มอาชีพอิสระ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงแรงงานคืนถิ่นจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้มีองค์ความรู้ด้านกฎหมายและการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของแรงงานจะมีระบบการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสามารถใช้ชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการฝึกทักษะ พัฒนาอาชีพที่สอง จะสามารถทำให้แรงงานกลุ่มนี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ส่วนการจัดการศึกษาของจังหวัดตาก โดยเฉพาะแก่ชุมชนตามแนวชายแดน ก็ควรสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์และคนในชุมชน โดยมีมาตรการจูงใจให้เด็กเรียนจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน และควรยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ อาทิ การปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะดิจิทัล ทักษะทางภาษา เป็นต้น เพื่อเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งในอนาคตความต้องการแรงงานจะเปลี่ยนไปตามยุทธศาสตร์ชาติที่เน้นแนวทาง “ประเทศไทย 4.0” ที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม และจังหวัดตากเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งจะเป็นประตูเชื่อมโยงไปสู่เอเชียใต้และจีนตอนล่าง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัดตาก โดยมุ่งให้ความสำคัญกับสายวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากนี้ รัฐจะต้องควบคุมองค์กรเอกชนที่เข้ามาจัดการศึกษาในจังหวัดตากให้มีมาตรฐานภายใต้หลักการจัดการศึกษาของประเทศไทย มิเช่นนั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนขาดการปลูกฝังด้านวัฒนธรรม ประเพณีไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับทางราชการ และจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับประเทศไทย เช่น ความรักความผูกพันประเทศไทย ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของเด็กเหล่านี้ที่ขาดหายไป ทำให้เกิดความไม่มั่นคงตามแนวชายแดน อันจะส่งผลกระทบต่อภาพรวมของไทยได้ในอนาคต

กรมราชทัณฑ์ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ชุมชนไม่ให้การยอมรับผู้พ้นโทษโดยได้ให้ความสำคัญในการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม โดยถือเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสที่จะต้องให้การช่วยเหลือให้ได้รับโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม ปัจจุบันผู้พ้นโทษถือเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี แม้การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การจ้างงานลดลง แต่เมื่อสถานการณ์คลี่คลาย คาดว่าอัตราการจ้างงานผู้พ้นโทษจะเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะเกิดผลดีในการพัฒนาประเทศ

ทิศทางในอนาคตของการสร้างความมั่นคงทางอาหารและพลังงานให้กับชุมชนตามแนวชายแดน จำเป็นจะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรเรื่องพึ่งพาตัวเองในด้านความมั่นคงทางอาหาร เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว ซึ่งหลังจากที่เกษตรกรมีกินมีใช้ พึ่งตัวเองได้แล้ว ผลผลิตส่วนที่เหลือยัง

สามารถนำมาแปรรูปและจำหน่ายเพื่อหารายได้เพิ่ม ขณะเดียวกันต้องส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงการพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน ในขณะที่แนวโน้มของการขับเคลื่อนความมั่นคงทางพลังงานไฟฟ้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นที่เป็นเทรนด์ของโลก และเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของไทยด้วย

นอกจากนี้ หากแนวโน้มของเศรษฐกิจชายแดนมีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง จะผลักดันให้ความต้องการขนส่งสินค้าระหว่างชุมชนตามแนวชายแดนกับชุมชนด้วยกัน และเมื่อพิจารณาโอกาสและพบว่าตลาดและการเติบโตของทางด้านอาเซียนที่เชื่อมโยงกับจีนและอินเดีย ก็คือ ทางฝั่งประเทศเมียนมา สามารถเชื่อมโยงไปยังจีนทางตอนใต้ และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย หากสามารถผลักดันงานก่อสร้างทางหลวงในประเทศเมียนมาให้เป็นมาตรฐานแล้วเสร็จตามแผนงานที่วางไว้จะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างกันเป็นไปอย่างไร้รอยต่อ โดยจะเสนอให้ประเทศไทยให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่รัฐบาลเมียนมา รวมถึงส่งเสริมให้ผู้รับเหมาไทยลงทุนรับสัมปทานก่อสร้างทางสายนี้ในประเทศเมียนมาให้แล้วเสร็จ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับจังหวัดตาก และเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยมีแนวทางจะขยายทางรถไฟสายใหม่ (นครสวรรค์ – กำแพงเพชร – ตาก - แม่สอด) เพื่อเชื่อมโยงการขนส่งทางรางสายหลักเข้ากับพื้นที่แม่สอด ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงเข้ากับประตูการค้าชายแดนอื่น ๆ และท่าเรือแหลมฉบังด้วย ดังนั้น สินค้าในพื้นที่จีนตอนใต้ เมียนมา มีทางเลือกในการเชื่อมโยงกับโลกผ่านประเทศไทยเพิ่มเติมด้วย

2.3 สรุปการคาดการณ์ทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต (Chapter Summary)

ทิศทางที่จะทำให้การยกระดับชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตากให้พึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน ในอนาคต ประสบความสำเร็จ จะต้องให้ความสำคัญอันดับแรกกับการศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ในทุกมิติของปัญหา ไม่ว่าจะด้านความมั่นคงปลอดภัย เศรษฐกิจ และสังคม โดยจะต้องศึกษาทำความเข้าใจให้ถ่องแท้และอย่างรอบด้าน รวมทั้งสำรวจย้อนไปถึงมูลเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความพยายามแก้ไขปัญหามาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะประสบผลหรือไม่ประสบผลก็ตาม เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบที่แท้จริงของปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาในอดีตยังไม่ประสบผล หรือหาหนทางที่จะนำผลสำเร็จของการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ไปต่อยอดเพื่อยกระดับการพัฒนาของชุมชนขึ้นไปอีก

การสร้างความมั่นคงให้แก่ชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก ซึ่งมีปัญหาซับซ้อนที่เชื่อมโยงกับปัญหาภายในของประเทศเพื่อนบ้าน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง และจะต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะคนในชุมชนตามแนวชายแดน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และได้รับผลกระทบโดยตรง

ขณะที่การจะยกระดับเศรษฐกิจของจังหวัดตาก โดยใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพมายกระดับจังหวัดตากให้เป็นเมืองเศรษฐกิจมูลค่าสูงในรูปแบบของเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) โดยมีกลุ่มพืชเศรษฐกิจที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้ประกอบการในชุมชนรับรู้และ

ตระหนักถึงความจำเป็นของการมีความคิดริเริ่มเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ที่จะเพิ่มมูลค่าของสินค้า รวมถึงจัดหา และสนับสนุนโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสนับสนุนจากภาครัฐในสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามนโยบายส่งเสริม การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานวิจัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำผลงานวิจัยและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับสินค้าและบริการที่เป็นนวัตกรรม เช่น การส่งเสริม ให้มีรวมกลุ่มการผลิตพืชเศรษฐกิจที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นเกษตรแปลงใหญ่ในรูปของวิสาหกิจชุมชนหรือ สหกรณ์การเกษตร การจัดตั้งศูนย์รวบรวมและแปรรูปผลผลิตที่ได้โดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพให้เป็นผลิตภัณฑ์ มูลค่าสูงและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้สำหรับการยกระดับสินค้าและบริการที่เป็นนวัตกรรมของชุมชนหรือร วมทั้งการศึกษาของคนภายในชุมชน เช่น เปลี่ยนแปลงจากการตลาดแบบดั้งเดิมมาสู่การตลาดดิจิทัล การ สร้างการรับรู้ในสินค้าและบริการในวงกว้างเพื่อก่อให้เกิดการเข้าถึงความรู้สึกแบบมีส่วนร่วมกับลูกค้า กลุ่มเป้าหมายได้ทันที เสริมสร้างเพิ่มยอดขายโดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล เช่น ทำการตลาดผ่าน Social Network ต่าง ๆ อย่าง Facebook Twitter เป็นต้น ตลอดจนสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อ การยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนด้วย เช่น จัดช่องทางเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านออนไลน์ให้คนในชุมชน อีกทั้งอาจ มีรูปแบบการสร้างการศึกษาแนวใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องจัดตั้งโรงเรียนใหม่ แต่วางระบบการศึกษาใหม่ให้คนใน ชุมชนมีความรู้ความสามารถเพื่อแข่งขันในการทำงานกับชุมชนอื่น ๆ ได้ และมีการคมนาคมขนส่งเชิงพาณิชย์ ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนตามแนวชายแดน

การจะยกระดับชุมชนตามแนวชายแดนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในทุกด้าน ยังจำเป็นต้องสร้าง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ทำให้ทุกคนในชุมชน ทั้งคนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์เกิดความรู้สึกว่ามีความมั่นคง ในชีวิตความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย เช่น บุตรหลานได้รับการศึกษาที่เหมาะสม แรงงานในชุมชน มีหลักประกันสวัสดิภาพ และสามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขขั้นพื้นฐานได้โดยสะดวก รวมทั้งต้องสร้างเสริม ชุมชนที่มีความมั่นคงปลอดภัย คนในชุมชนไม่ต้องกังวลต่อปัญหาอาชญากรรมที่อาจเกิดจากสมาชิก ในชุมชนด้วยกันเอง ซึ่งยากต่อการป้องกันมากกว่าปัญหาที่เกิดจากคนนอกชุมชน รวมทั้งการสร้างความมั่นคง ทางอาหารและพลังงานที่ยั่งยืนของชุมชน ถือเป็นเป้าหมายสำคัญในระยะยาวที่จะต้องผลักดันให้มีการ ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ภาครัฐจะต้องมีบทบาทให้ การสนับสนุนนำไปปรับแนวคิด (mindset) ให้ตระหนักถึงประโยชน์สูงสุดที่ชุมชนจะได้รับจากการสามารถ พึ่งพาตนเองในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และการคมนาคมของชุมชนตามแนวชายแดน โดยต้องร่วมกันลงมือร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติอย่าง เป็น รูปธรรม เพื่อป้องกันและลดปัญหาเสียดิต ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการลักลอบนำสินค้าที่ผิดกฎหมาย ข้ามพรมแดนมา ส่งผลต่อคนภายในชุมชนกินติดอยู่ดี มีกินมีใช้ มีนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้อย่างทันสมัย หรือมีการ ศึกษาที่ดี เป็นต้น

3. แนวทางแก้ปัญหา และ/หรือการพัฒนา

3.1 สรุปการเชื่อมโยงผลวิเคราะห์สถานการณ์ของจังหวัดตาก และทิศทางของปัญหา

จังหวัดตากเป็นจังหวัดชายแดนและมีชุมชนที่หลากหลายทั้งชาติพันธุ์และศาสนา จึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายในทุกมิติ โดยใน**ด้านความมั่นคง** ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้ายาเสพติด การค้าข้ามพรมแดนอย่างจริงจัง เพื่อลด/ป้องกันปัญหา ยาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ ขณะที่**ในด้านเศรษฐกิจ** เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก เป็นโอกาสที่ไทยจะผลักดันให้พื้นที่ตามแนวชายแดนโดยเฉพาะอำเภอแม่สอด เป็นประตูสู่เพื่อนบ้านทางทิศตะวันตกทั้งเมียนมา จีนและอินเดีย ส่วน**ด้านสังคม** ความหลากหลายของประชากรทำให้มีโอกาสหลอมรวมทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยเฉพาะตามแนวชายแดน ยังไม่กลมกลืน และเหลื่อมล้ำสูงในด้านการศึกษา สาธารณสุข และหลักประกันทางสังคม นอกจากนี้ **ความกินดีอยู่ดีของประชาชน** ก็ยังจำเป็นต้องพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

แม้การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตากเป็นโอกาสสำคัญที่จะสร้างความเจริญสู่พื้นที่ยกระดับรายได้ และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของจังหวัดตาก แต่ก็มีความท้าทายสำคัญสำหรับบริบทด้านความมั่นคงปลอดภัยตามแนวชายแดน ซึ่งมีปัญหาด้านความมั่นคงที่ซับซ้อนและหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการลักลอบการเข้าเมือง ลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และลักลอบนำสินค้าที่ผิดกฎหมาย ขณะที่ภาพรวมปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในจังหวัดตามแนวชายแดนยังมีสูง และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้คนยากจนในวัยแรงงานมีภาระดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่โอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขและสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ สภาพสังคมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดตาก ส่งผลให้การจัดการศึกษามีความแตกต่างจากจังหวัดโดยรวม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตากยังมีแนวโน้มว่าจะได้รับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ครบทุกคน มีอัตราเด็กออกกระหว่างการศึกษาและไม่ศึกษาต่อสูง

ความท้าทายในอนาคตของการที่จะยกระดับจังหวัดตาก ให้พึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องทุ่มเทพัฒนาในทุกมิติ ดังนี้

1) **ด้านความมั่นคง** มุ่งเน้นการจัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนให้รับมือกับภัยความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้ง และยกระดับไปสู่การพัฒนากระบวนการแจ้งเตือนภัยความมั่นคงล่วงหน้า

2) **ด้านเศรษฐกิจ** มุ่งเน้นการมุ่งเน้นการประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการยกระดับจังหวัดตากเป็นเมืองเศรษฐกิจมูลค่าสูงในรูปแบบของเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ให้สูงขึ้น โดยน่านวัตกรรม/เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตและแปรรูป

ผลผลิตของพืชเศรษฐกิจที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาด พร้อมกับการสร้างงานสร้างรายได้จากการตลาดดิจิทัล รวมทั้งสร้างช่องทางใหม่ ๆ ด้านเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงไปสู่แหล่งวัตถุดิบและตลาดขนาดใหญ่ นอกประเทศ ทั้งในเมียนมา อินเดีย และจีน

3) **ด้านสังคม** มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสเข้าถึงสวัสดิการสังคมต่าง ๆ โดยนอกจากจัดการศึกษาให้ครอบคลุมและเหมาะสมแล้ว ยังจะต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้/ทักษะ/สมรรถนะที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ ควบคู่กับผลักดันให้มีหลักประกันทางสุขภาพ และสวัสดิการแรงงานอย่างทั่วถึง พัฒนาทักษะแรงงานให้ต่อเนื่องเพื่อเพิ่มช่องทางประกอบอาชีพและสร้างรายได้ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความสงบสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทั้งชาติพันธุ์และศาสนา โดยใช้พลัง “บวร” (ครอบครัว ศาสนา สถานศึกษา) มาขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนคุณธรรมที่คนในชุมชนยอมรับและอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขท่ามกลางความแตกต่างด้านต่าง ๆ รวมถึงผู้พันโทซึ่งเป็นคนในชุมชน ฯลฯ

4) **ด้านความกินดีอยู่ดีของประชาชน** มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร/พลังงาน/สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่ชุมชน โดยเฉพาะตามแนวชายแดน ด้วยการปรับวิธีทำการเกษตรให้เป็นแบบผสมผสานเพิ่มขึ้น พร้อมกับเพิ่มสัดส่วนการลงทุนด้านผลิตพลังงานไฟฟ้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ห่างไกลความเจริญให้มากขึ้น รวมทั้งผลักดันเชิงนโยบายให้มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมตามแนวชายแดนสู่ความเป็นสากลที่มีมาตรฐานยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับเป็นเส้นทางคมนาคม/ขนส่งหลักสู่ตลาดสำคัญของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งเมียนมา จีน และอินเดีย ต่อไป

3.2 เป้าหมายหลักที่ต้องบรรลุผลภายใน 4 – 5 ปี

จากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน พร้อมกับการมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เพื่อทำให้ไทยกลับมามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น และหลุดพ้นจากรายได้ปานกลาง 2) แผนแม่บทด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนย่อยเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยใช้โอกาสจากอาเซียน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความ มั่นคงในพื้นที่บริเวณชายแดน เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 3) แผนปฏิรูปประเทศด้านความเท่าเทียมและเติบโตอย่างมีส่วนร่วม ที่มุ่งเน้นความมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดตาก 4) กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มีความมุ่งหวังในการพลิกโฉมประเทศไทยสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน ในหมวดหมายที่ 1 เกษตรและเกษตรแปรรูป เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยี หมวดหมายที่ 5 ประตุการค้า การลงทุนและโลจิสติกส์ของภูมิภาค

พัฒนาโครงข่ายคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกเชื่อมโยงกับภูมิภาคอย่างไร้รอยต่อ หมายความว่า 10 เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ โดยพัฒนาพลังงานหมุนเวียน หมายความว่า 7 SMEs วิสาหกิจชุมชน เพื่อสังคมเติบโตอย่างต่อเนื่อง การเสริมศักยภาพให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและตลาดสมัยใหม่ หมายความว่า 8 พื้นที่และเมืองมีความมีความเจริญ ทันสมัย และน่าอยู่ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ กระจายโอกาสทาง เศรษฐกิจและสังคม และหมายความว่า 12 กำลังคนมีสมรรถนะสูงตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ระบบ การศึกษาและพัฒนาฝีมือแรงงานมีคุณภาพ คนทุกช่วงวัยเรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงกำหนดเป้าหมายหลัก จำนวน 2 เป้าหมาย คือ

3.2.1 ผลผลิตจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดตาก เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี เป็น เป้าหมายหลักประการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดตาก โดยเฉพาะ ชุมชนตามแนวชายแดนยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบขั้นพื้นฐาน จึงมีรายได้น้อย ประสบปัญหาการ เข้าถึงแหล่งทุน ขาดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการวางแผนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ ส่งผล ให้ GPP ของจังหวัดตากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2553 - 2562) เฉลี่ยอยู่ที่ 87,142 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่าถึง 12.21 เท่า เมื่อเทียบกับจังหวัดระยองที่มี GPP สูงสุดเฉลี่ยในรอบ 10 ปีอยู่ที่ 1,064,155 บาทต่อปี และ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 2.33 เท่า ดังนั้น การผลักดันให้ GPP ของจังหวัดตากเพิ่มขึ้นให้ได้ร้อยละ 15 ต่อปี ภายใน 4 – 5 ปีข้างหน้า จึงมีความสำคัญและจำเป็นจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหลักนี้ โดยปฏิบัติ ตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในทุกมิติของเป้าหมายรอง เพื่อไปสู่การยกระดับจังหวัดตากให้พึ่งพาและบริหาร จัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ผลผลิตทางเกษตรโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดตากมีอยู่ หลากหลาย ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว กาแฟ กล้วยหอม กล้วยไข่ อะโวคาโด กุหลาบตัดดอก และถั่วแปะยี โดยเฉพาะ “อะโวคาโด” ที่มีการปลูกมากในพื้นที่ 5 ตำบลของอำเภอพบพระ ซึ่งสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมทำให้ได้รับผลผลิตและคุณภาพที่ดี อีกทั้งยังมี “ทานาคา” ซึ่งเป็นผลผลิตการเกษตรที่มีชื่อเสียงของ เมียนมา จากความหลากหลายของผลิตผลทางการเกษตร จึงมีความเหมาะสมในการพัฒนาจังหวัดตากให้เมือง เศรษฐกิจมูลค่าสูงในรูปแบบของเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) โดยมีกลุ่มพืชเศรษฐกิจที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายหลักคือ “อะโวคาโด” โดยส่งเสริมให้มีการปลูกอะโวคาโดอินทรีย์แปลงใหญ่ (Organic Avocado) และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าเฉพาะ/ผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาด โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้ง สนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตาม ผลิตภัณ์ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ ผลิตผลทางการเกษตร ผลิตผลทางการเกษตรเหล่านี้มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวเมียนมามีค่านิยมในการบริโภคสินค้าโดยยึดติดกับตราสินค้าโดยเฉพาะสินค้าไทย ซึ่งขายดีในเมียนมา ได้แก่ เครื่องสำอาง สบู่ ผลิตภัณ์รักษาผิว อาหารสำเร็จรูป และสินค้าที่เกี่ยวข้องกับ

สมุนไพรรักษาเหล่านี้ล้วนมีวัตถุดิบส่วนใหญ่มาจากผลิตผลทางการเกษตร ดังนั้น นโยบายจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก จะช่วยให้การค้าการลงทุนสามารถเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานกับเขตเศรษฐกิจเมียนมาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก ซึ่งเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนสู่จีนทางตอนใต้และภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย

3.2.2 ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index – HAI) ในจังหวัดตากปรับตัวดีขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความก้าวหน้าและการพัฒนาของคนในจังหวัดตาก 8 ด้าน คือ สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย/สภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัว/ชุมชน การคมนาคม/การสื่อสาร และการมีส่วนร่วม โดยผลประเมินการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม HAI ในปี 2562 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในประเด็นความก้าวหน้าในการพัฒนาคนระดับจังหวัด พบว่า จังหวัดตากมีค่าเฉลี่ย HAI อยู่ในเกณฑ์กลางเกือบทุกดัชนีย่อย ยกเว้นด้านการศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ทั้งนี้ การที่จังหวัดตากมี HAI ปี 2562 อยู่อันดับที่ 59 ของประเทศ มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5743 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับ “กลางล่าง” ซึ่งบ่งชี้ว่า จังหวัดตากยังมีโอกาสสูงที่จะยกระดับ HAI เพิ่มขึ้นได้ภายใน 4 – 5 ปี โดยจะต้องดำเนินการส่งเสริมให้ HAI ด้านที่มีอันดับดีอยู่แล้ว ขยับสูงขึ้น และพัฒนา/แก้ไขปัญหาเพื่อให้ HAI ด้านที่ยังต่ำอยู่ปรับตัวขึ้น โดยพิจารณาจากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 อันดับ HAI ย่อย 8 ด้านของจังหวัดตาก ปี 2563 ที่ต้องส่งเสริมและที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

HAI ย่อยด้านที่ต้องส่งเสริมให้ยกระดับขึ้น	HAI ย่อยด้านที่ต้องแก้ไขปรับปรุง
1) ด้านสุขภาพ : อันดับ 11	1) ด้านการศึกษา : อันดับที่ 73
2) ด้านชีวิตการงาน : อันดับที่ 14	2) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร : อันดับที่ 66
3) ด้านครอบครัวและชุมชน : อันดับที่ 21	3) ด้านรายได้ : อันดับที่ 54
	4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม : อันดับที่ 50
	5) ด้านการมีส่วนร่วม : อันดับที่ 44

3.3 เป้าหมายรองที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายหลัก

การจะบรรลุเป้าหมายหลัก 2 ประการข้างต้น จะต้องดำเนินการในส่วนที่เป็นเป้าหมายรองให้ครบทั้ง 3 มิติ คือ ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยแบ่งเป้าหมายรองออกเป็น 3 เป้าหมาย คือ 1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจังหวัดตาก 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อพัฒนาจังหวัดตากให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ชุมชนสามารถสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพื่อการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้ ซึ่งมีรายละเอียดที่เชื่อมโยงกับมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนี้

3.3.1 เป้าหมายรองด้านความมั่นคง คือการสร้างควมมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก เพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดนและเพื่อสร้างเครือข่ายการแจ้งเตือนภัยความมั่นคงล่วงหน้า ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงสำคัญต่อการที่จะบรรลุเป้าหมายหลักทั้ง 2 ประเด็น คือ 1) ลดการสูญเสียการจัดเก็บรายได้ภาครัฐ

จากการลบลอบค้าข้ามพรมแดน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเพิ่ม GPP ของจังหวัดตากด้วย เพราะหากไม่มี/ลดการ ลักลอบการค้าข้ามพรมแดน รายได้จากการจัดเก็บภาษีขาเข้าและขาออกของสินค้าที่นำเข้าและส่งออกไป ประเทศ AEC และจีนกับอินเดีย ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยขึ้น และ 2) เครือข่ายการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง ล่วงหน้า จะทำให้การบรรลุเป้าหมายหลักที่ 2 ดำเนินการได้ราบรื่นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะจะทำให้การยกระดับดัชนี HAI ของจังหวัดตากในด้านครอบครัวและชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีอยู่แล้ว ให้ดีมากยิ่งขึ้นเพื่อให้คนในจังหวัดมี ชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นและอยู่ในชุมชนที่มีความปลอดภัย

3.3.2 เป้าหมายรองด้านเศรษฐกิจ เชื่อมโยงโดยตรงกับเป้าหมายหลักที่จะเพิ่ม GPP ของจังหวัดตาก โดยมุ่งเน้นแนวทางที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ชุมชนสามารถ สร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าจากการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้ รวมทั้งต่อยอดไปสู่ ยุทธศาสตร์ในการเปิดประตูเศรษฐกิจไทยสู่ทิศตะวันตก (Look West) เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจของชุมชน ตามแนวชายแดนสู่ AEC และขยายต่อเนื่องไปยังตลาดขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย และ ภาคใต้ของจีนในลำดับต่อไป ขณะเดียวกันแนวทางต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้เป้าหมายรองด้านเศรษฐกิจ คือการ ตอบโจทย์สำหรับการจะปรับระดับดัชนี HAI ของจังหวัดตากซึ่งเป็นเป้าหมายหลักที่ 2 ได้เป็นอย่างดีเช่นกัน โดยเฉพาะ HAI ด้านที่จังหวัดตากอยู่ในระดับที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ด้านรายได้ และด้านการ คมนาคมและการสื่อสาร ส่วนด้านชีวิตการงานแม้มี HAI อยู่ในระดับดี แต่ก็ยังจำเป็นต้องยกระดับให้ดียิ่งขึ้น

3.3.3 เป้าหมายรองด้านสังคม คือการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในจังหวัดตาก โดยแนวทางต่าง ๆ ภายใต้เป้าหมายรองด้านสังคม ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานของการขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาที่จะต้องส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพ การศึกษา ควบคู่ไปกับการเข้าถึงระบบสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม ตลอดจนการผลักดันการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม และสร้างชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างคนดีและชุมชนดีให้เกิดขึ้นในจังหวัดตากอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เป้าหมายรองด้านสังคม ถือเป็นหนึ่งในหัวใจของการไปสู่เป้าหมายหลักที่ 2 คือ การปรับ HAI ของจังหวัดตาก ให้ดีขึ้น เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับทั้ง 8 ด้านย่อยของ HAI โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งจังหวัดตากอยู่ใน อันดับที่ 73 ซึ่งติดกลุ่ม 5 จังหวัดที่มี HAI ต่ำที่สุดของประเทศ

3.4 แนวทางที่จะบรรลุเป้าหมายรอง

การจะบรรลุเป้าหมายรองในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม ที่กล่าวถึงข้างต้น จำเป็นจะต้อง ดำเนินกิจกรรมย่อย 11 กิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยมิติด้านความมั่นคง 2 กิจกรรม มิติด้านเศรษฐกิจ 5 กิจกรรม และ มิติด้านสังคม 4 กิจกรรม ให้เชื่อมโยงกันเป็นระบบ (Value Chain) ทั้งกิจกรรมที่เป็นต้นน้ำ (Up Stream - US) กลางน้ำ (Main Stream - MS) และปลายน้ำ (Down Stream - DS) ตามตาราง ดังนี้

กิจกรรมที่จะบรรลุเป้าหมายรองในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมตาม Value Chain

ต้นน้ำ (Up Stream – US)

- มิติความมั่นคง
 - สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภัยความมั่นคงเพื่อแจ้งเตือนภัยของชุมชน
 - สร้างความร่วมมือของชุมชนชายแดนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน
- มิติสังคม
 - ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์/จังหวัดตาก
 - สร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้พลัง “บวร”
- มิติด้านเศรษฐกิจ
 - ยกกระดับขีดความสามารถของชุมชนในจังหวัดตากให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลางน้ำ (Main Stream – MS)

- มิติเศรษฐกิจ
 - ส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจที่สำคัญให้สามารถขยายไปสู่ประเทศเมียนมา และเชื่อมโยงไปสู่ตลาดอินเดียและจีน
 - พัฒนาคมนาคมและโลจิสติกส์เพื่อรองรับเศรษฐกิจ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ของชุมชนตามชายแดน และเชื่อมโยงต่อไปยังจีนและอินเดีย
 - สร้างความมั่นคงทางอาหารและพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดตาก

ปลายน้ำ (Down Stream – DS)

- มิติเศรษฐกิจ
 - เพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาของชุมชนด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน
- มิติสังคม
 - คุ้มครองแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และแรงงานคืนถิ่นจาก Covid-19 ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ มีหลักประกันสังคม
 - สร้างการยอมรับของชุมชนตามแนวชายแดนต่อผู้พันโทษ

การดำเนินกิจกรรมทั้ง 11 กิจกรรมที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงและเติบโตแบบก้าวกระโดดที่มั่นคง (Blueprint for Change) ให้แก่ชุมชน และบรรลุเป้าหมายรอง เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายหลัก ซึ่งจะทำให้โครงการ “ยกระดับจังหวัดตากให้สามารถพึ่งพาตนเองและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน” ประสบผลสำเร็จ สามารถแก้ไขปัญหาของจังหวัดตากได้อย่างยั่งยืน มีรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละมิติ ดังนี้

1. สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภัยความมั่นคงเพื่อแจ้งเตือนภัยของชุมชน และสร้างความร่วมมือของชุมชนชายแดนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน ให้มีการสร้างการรับรู้ให้ชุมชนตระหนักถึงภัยคุกคามความมั่นคงที่จะเกิดกับชุมชน พัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐให้เข้มแข็ง ขยายเครือข่ายชุมชนมั่นคงตามแนวชายแดน มีการผลักดันผลสัมฤทธิ์ของการสร้างเครือข่ายชุมชนมั่นคงตามแนวชายแดนจังหวัดตากไปสู่ระดับนโยบาย เช่น โครงการรณรงค์ของสหรัฐฯ เพื่อให้คนในชุมชนร่วมเฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา และแจ้งเตือนภัยที่จะกระทบต่อชุมชน/ประเทศ ผ่านสโลแกน “If You See Something, Say Something®” ของกระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ

2. ส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจที่สำคัญให้สามารถขยายไปสู่ประเทศเมียนมา และเชื่อมโยงไปสู่ตลาดอินเดียและจีน โดยสำรวจพื้นที่ปลูกอะโวคาโดในจังหวัดตาก ส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่และเกษตรกรอินทรีย์ แบบของวิสาหกิจชุมชน มีผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้ในด้านเพาะปลูกและแปรรูปผลอะโวคาโดให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าเฉพาะ จัดตั้งศูนย์รวบรวมผลผลิตของวิสาหกิจชุมชน ดึงผู้ประกอบการรายใหม่มาลงทุน รวมทั้งคัดสรรผลผลิตทางเกษตรนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของอาหารสำเร็จรูป เครื่องสำอาง นำผลงานวิจัยมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ พัฒนารูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีความทันสมัย โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเพื่อดึงดูดใจผู้ซื้อทั้งในและนอกประเทศ และจัดช่องทางจำหน่ายผ่านร้านค้าสะดวกซื้อ (E-market) ผลักดันความร่วมมือกันระหว่างอำเภอแม่สอดกับเมืองเมียวดีของเมียนมา เพื่อร่วมกันแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรสองแผ่นดิน คือ อะโวคาโด กับทานาคา ให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง โดยใช้แนวทางการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรที่ประสบความสำเร็จของต่างประเทศ เช่น ทาร์ต-มันม่วง เบนี อีโม่ ของโอกินาวา ญี่ปุ่น ที่มีรูปลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ของโอกินาวา หรือแนวทางการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรสองประเทศภายในแบรนด์ “ลินจันท์” หรือ “Lin Chan” หรือ “สินค้าเกษตรแปรรูปสองแผ่นดิน” นำเข้ามะม่วงแก้วขมิ้นมาแปรรูปเป็น “น้ำมะม่วงสองแผ่นดิน” ของกลุ่มเกษตรกรของจังหวัดจันทบุรี ดังเช่น โครงการความร่วมมือของไทยกับประเทศกัมพูชา

3. เพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาของชุมชนด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน นำนวัตกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าให้โดดเด่น ดึงดูดการค้า/ลงทุน/ท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น กระตุ้นให้ผู้ประกอบการเป็น “นักรบทางเศรษฐกิจ” เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการค้า รวมทั้งสร้างแบรนด์สินค้า เพื่อนำไปสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เช่นเดียวกับสินค้า GI ที่โดดเด่นของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ไวน์บอร์โดจากแคว้นบอร์โดของฝรั่งเศส เบียร์ของเยอรมัน และเนื้อวัวโกเบของญี่ปุ่น

4. ยกระดับขีดความสามารถของชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมให้ผู้ค้าและผู้ผลิตมีทักษะดิจิทัล/การตลาด เพื่อสร้างการรับรู้ต่อสินค้าและแบรนด์ของชุมชนมากขึ้น และส่งเสริมการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ จัดการข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

5. พัฒนาคมนาคมและโลจิสติกส์เพื่อรองรับเศรษฐกิจ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตของชุมชน ตามชายแดนและเชื่อมโยงต่อไปยังจีนและอินเดีย โดยช่วยเหลือด้านวิชาการ/งบประมาณในการก่อสร้างเส้นทางในเมียนมา และส่งเสริมเอกชนไทยไปลงทุนก่อสร้างเส้นทางเชื่อมต่อจากแม่สอด - เมียนมา - มณีปุระ ในอินเดีย และแม่สอด - เมียนมา - ยูนนาน ทั้งผลักดันการเจรจาความตกลงขนส่งสินค้าระหว่าง ไทย - เมียนมา - อินเดีย นำระบบ GPS มาติดตามสินค้า พัฒนาด่านตรวจปล่อยสินค้าร่วมกัน (Common control area) ระหว่างไทย - เมียนมา

6. สร้างความมั่นคงทางอาหาร/พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ปรับทัศนคติวิธีการผลิตแบบเดิมให้เป็นคิดแบบตลาดนำการผลิต โดยอาศัยนวัตกรรมใหม่และส่งเสริมการใช้โซลาร์เซลล์ในพื้นที่ห่างไกล

7. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์/จังหวัดตาก โดยจัดทำระบบประเมินเด็กที่คาดว่าจะออกจากระบบการศึกษา ผ่าน Application ตั้งกองทุนสนับสนุนการศึกษาให้กลุ่มชาติพันธุ์/ผู้เรียนจังหวัดตาก พัฒนาหลักสูตรใหม่เพื่อรองรับการพัฒนาของจังหวัดตาก จัดทำ Application การสอนภาษาต่างประเทศ เช่น อังกฤษ เมียนมา และจีน จัดตั้งสมัชชาการศึกษาจังหวัดที่มีภาครัฐ/เอกชน/ภาคประชาสังคม ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนา/ยกระดับการศึกษาของจังหวัดตากและสร้างความร่วมมือในการพัฒนาทักษะอาชีพกับหน่วยงานภายนอกและสถานประกอบการ

8. สร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้พลัง “บวร” พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งประวัติศาสตร์ ทุนทางวัฒนธรรม พัฒนา/ออกแบบผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และบริการทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น อาหารพื้นถิ่น/ผ้าพื้นเมือง/ผ้ากลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ

9. คຸ້ມຄອງແຮງງານນອກຮະບົບ ດ້ວຍເຈາະກຸ່ມຊາຕິພັນຸ່ງແລະແຮງງານຕີນຕີນຈາກ Covid-19 ໃຫ້ໄດ້ຮັບສິດທິປະໂຫຍັນ ມີຫຼັກປະກັນສັງຄົມ ດ້ວຍສ້າງການຮູ້/ທັກສະການດຳຮັງຊີວິດຕາມຫຼັກເສຍຊີວິດພອເພີຍ ໃຫ້ແກ່ແຮງງານ ພັດທະນາຮະບົບຄວາມປອດຄັບໃນການທຳງານ ການຕູແລສຸຂາວາະແລະສາພາວະດ້ວຍ ສິດທິປະໂຫຍັນ ຕາມກຸໝາຍຄຸ້ມຄອງແຮງງານແລະຮະບົບປະກັນສັງຄົມ ຜູ້ຕັດຕົນໃຫ້ແກນນຳກຸ່ມຕ່າງ ໆ ເຊັ່ນ ຜູ້ນຳຊຸມຊົນ ເຮືອຂ່າຍ ແຮງງານ ອົງຄົກປັດຮອດສ່ວນທ້ອງຖິ່ນ ອາສາສັກແຮງງານ ຮ່ວມກັນເປັນກົດໄກຂັບເຄື່ອນເພື່ອສ້າງອຳນາຈການ ເຈຍຈາຕ້ອຮອດກັບຜູ້ວ່າຈຳ ແລະສ້າງນວັດຮຸກການເຮັດຮູ້ສູ່ຊຸມຊົນຕົ້ນແບບພັດທະນາຄຸນາພາຊີວິດແຮງງານ

10. สร้างการยอมรับของชุมชนตามแนวชายแดนต่อผู้พันโทฯ ผลักดันการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพแก่ผู้พันโทฯ โดยมีศูนย์ประสานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE : Center for Assistance to Reintegration and Employment) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อดูแลสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ผู้พันโทฯ

3.5 สรุปภาพรวมของเป้าหมายหลัก เป้าหมายรอง และแนวทางบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินโครงการ “ยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนอย่างจังหวัดตากให้สามารถพึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน” จำเป็นต้องมีเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองที่สอดคล้องกัน ทั้งในมิติด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม นอกจากนี้ เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายหลักที่ 1 คือ “ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดตาก เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี”

เป้าหมายหลักที่ 2 คือ “ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index – HAI) ในจังหวัดตากปรับตัวดีขึ้น”

จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางบรรลุเป้าหมายรองของโครงการทั้ง 3 เป้าหมายประกอบด้วย

- 1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจังหวัดตาก
- 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อพัฒนาจังหวัดตากให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ชุมชนสามารถสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพื่อการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้

อย่างไรก็ดี การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวทางด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม ให้บรรลุเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองนั้น จำเป็นต้องมีบูรณาการการทำงานระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมมือกันสร้างความรู้ความเข้าใจและผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของของชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จะทำให้ผลลัพธ์ของกิจกรรมเหล่านั้นมีความยั่งยืนและได้รับการสานต่อจากคนในชุมชนแบบรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการต่อยอดผลสัมฤทธิ์ในทุกกิจกรรม นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและผู้รับผิดชอบกิจกรรมเหล่านั้น จะต้องทำงานแบบต่อเนื่อง และคอยติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด เพื่อไม่ให้ชุมชนรู้สึกว่าคุณคิดอยู่เพียงลำพัง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องไม่ทำให้ชุมชนหวังพึ่งพิงการสนับสนุนจากภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว

ในระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ก็ควรพิจารณาหาแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อต่อยอดผลลัพธ์ของกิจกรรมไปสู่ระดับจังหวัด ประเทศ และต่างประเทศ เช่น ส่งเสริมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรให้สามารถขยายตลาดไปสู่เมียนมา และเชื่อมโยงไปสู่ตลาดอินเดียและจีน โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนการพัฒนาพัฒนา

รูปลักษณะของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีความทันสมัย โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิต เพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าจากการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้ รวมถึงใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเครื่องมือในการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาทักษะให้กับผู้ประกอบการในระดับชุมชน อีกทั้งยังยกระดับความสามารถให้ก้าวเข้าสู่สากลให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป ซึ่งส่งผลถึงการบรรลุเป้าหมายหลักในการยกระดับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดตากให้เพิ่มมากขึ้น

ส่วนการจะบรรลุเป้าหมายหลักที่ 2 คือ ดัชนีความก้าวหน้าของคนในจังหวัดตากปรับตัวดีขึ้นนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ในมิติด้านความมั่นคงและสังคมของเป้าหมายรองถือเป็นความสำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป โดยเฉพาะการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจังหวัดตาก คือรากฐานของการที่จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายอื่น ๆ ที่เหลือ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ดัชนีความก้าวหน้า ที่จังหวัดตาก มีระดับดีอยู่แล้วให้ยกระดับขึ้นไปอีก ทั้งด้านสุขภาพ ชีวิตการงาน ครอบครัวและชุมชน ขณะเดียวกันก็เร่งแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับระดับของความก้าวหน้า ในประเด็นอื่น ๆ ที่เหลือ คือ การศึกษา การคมนาคมและการสื่อสาร รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้การยกระดับความก้าวหน้าของคนและชุมชนในจังหวัดตากบรรลุผลอย่างแท้จริง ทั้งการมีสุขภาพที่ดี มีการศึกษามีชีวิตการงาน มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยมั่นคงและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นในชุมชนที่มีความปลอดภัย มีการคมนาคมที่สะดวกปลอดภัยและเข้าถึงการสื่อสารอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

4. การนำแนวทางบรรลุเป้าหมายสู่การปฏิบัติ

4.1 การนำแนวทางบรรลุเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ และบทบาทของผู้ขับเคลื่อนแนวทาง

การบูรณาการการทำงานและมีระบบติดตามประเมินผลจะเป็นส่วนสำคัญที่จะขับเคลื่อนแนวทางให้บรรลุผล ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรม	การนำแนวทางบรรลุเป้าหมายไปปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบรอง
1. สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภัยความมั่นคงเพื่อแจ้งเตือนภัยของชุมชน 2. สร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนชายแดนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน	- บูรณาการการทำงานทุกภาคส่วน เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเฝ้าระวังภัยคุกคามความมั่นคง และสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน	ที่ทำการปกครองจังหวัดตาก โดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงและที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง	นายอำเภอแต่ละอำเภอ และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน
3. กิจกรรมการส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจที่สำคัญให้สามารถขยายไปสู่ประเทศเมียนมา และเชื่อมโยงไปสู่ตลาดอินเดียและจีน 4. เพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาของชุมชนด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน	- บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในทุกระดับของกิจกรรม ตั้งแต่การเริ่มสำรวจสินค้าที่มีศักยภาพในแหล่งชุมชนภายใต้สินค้า GI และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการให้มีการปลูกและแปรรูปเศรษฐกิจที่สำคัญและพัฒนารูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในการต่อยอดธุรกิจ	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานเกษตรจังหวัดตาก - กระทรวงอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมจังหวัดตาก รวมถึงศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 2	- BOI - สถาบันการศึกษา - กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน - ภาคเอกชน

กิจกรรม	การนำแนวทาง บรรลุเป้าหมายไปปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบรอง
5. ยกระดับขีดความสามารถของชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อ/เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ รู้เท่าทัน และมีความรับผิดชอบ และจัดหาแพลตฟอร์มอี-คอมเมิร์ซ สนับสนุนผู้ประกอบการออนไลน์	- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมพัฒนาชุมชนและอำเภอ - ภาคเอกชน
6. พัฒนาคมนาคมและโลจิสติกส์เพื่อรองรับเศรษฐกิจ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ของชุมชนตามชายแดน และเชื่อมโยงต่อไปยังจีนและอินเดีย	- พัฒนาโครงข่ายถนนมาตรฐานสากลเชื่อมโยงจากแม่สอดถึงอินเดียและจีน รวมถึงเร่งเจรจาข้อตกลงการขนส่งสินค้าข้ามแดนระหว่าง ไทย-พม่า-อินเดีย-จีน ตลอดจนผลักดันให้ท่าอากาศยานแม่สอดเป็นสนามบินหลักเพื่อรองรับกิจกรรมเดินทาง/ขนส่งสินค้าไปยังพื้นที่พม่าที่ติดกับชายแดนไทย และพัฒนาทางรถไฟสายใหม่เชื่อมแม่สอด เพื่อเชื่อมต่อทางรางจากท่าเรือแหลมฉบังไปยังแม่สอด	- กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงคมนาคม - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กระทรวงการคลัง - สมช. - ตม. - ภาคเอกชน
7. สร้างความมั่นคงทางอาหาร/พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน	- บูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และส่งเสริมการใช้โซลาร์เซลล์ในพื้นที่ที่การไฟฟ้าเข้าไม่ถึง	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมส่งเสริมการเกษตร	- กระทรวงพาณิชย์และพาณิชย์จังหวัดตาก - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม - ภาคเอกชน
<u>ด้านสังคม</u>	- บูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน	- ศธจ. ตาก	- สพป. ตาก - สพม.ตาก

กิจกรรม	การนำแนวทาง บรรลุเป้าหมายไปปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้รับผิดชอบรอง
8. ส่งเสริมการจัด การศึกษาในระบบ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์/ จังหวัดตาก	ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข สวัสดิการแรงงาน และกรมราชทัณฑ์ เพื่อร่วมกัน ผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าของ คนและชุมชนในจังหวัดตาก	- กรมสวัสดิการและ คุ้มครองแรงงาน - สาธารณสุขจังหวัด - วัฒนธรรมจังหวัด - กรมราชทัณฑ์ - กระทรวงยุติธรรม - ราชทัณฑ์จังหวัด - ศูนย์ CARE	- สถานศึกษา - สำนักงาน ประกันสังคม - ภาคประชาสังคม - คนในชุมชน
9. สร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนโดยใช้พลัง “บวร”			
10. คุ้มครองแรงงาน นอกระบบ โดยเฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์และ แรงงานคืนถิ่นจาก Covid-19 ให้ได้รับสิทธิ ประโยชน์ มีหลักประกัน สังคม			
11. สร้างการยอมรับ ของชุมชนตามแนว ชายแดนต่อผู้พันโทษ			

4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำแนวทางให้บรรลุเป้าหมาย

4.2.1 ความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมกันคิดร่วมกันทำและมีการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรม
ทุกกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ/กิจกรรม ต้องการทำให้สำเร็จและสืบสานต่อยอดต่อไป

4.2.2 ความร่วมมือและผนึกกำลังของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ
ภาคเอกชน ในการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพราะจะทำให้เกิด
การบูรณาการการทำงานโดยมีเป้าหมายเดียวกัน ระดมองค์ความรู้และทรัพยากรที่แต่ละหน่วยงานมีความ
เชี่ยวชาญในการทำให้โครงการบรรลุผลอย่างคุ้มค่า

4.2.3 การทำงานเป็นทีมเพื่อผลักดันกิจกรรมเชิงยุทธศาสตร์และเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้
งบประมาณสูง โดยมีแผน Action Plan สามารถติดตามงานได้ชัดเจน เพื่อให้ได้รับการอนุมัติโครงการ เพราะ
การมีหมุดหมายร่วมกันในการติดตามงานที่ชัดเจน

4.2.4 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนาอย่างจังหวัดตาก เพราะจะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความขัดแย้ง

4.3 ความท้าทายในการนำแนวทางบรรลุเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ

การนำแนวทางไปปฏิบัติให้บรรลุผลเป็นรูปธรรมจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งพิจารณาแล้วปรากฏผลดังนี้

กิจกรรม	ความเสี่ยง	การบริหารความเสี่ยง
1. สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภัยความมั่นคงเพื่อแจ้งเตือนภัยของชุมชน 2. สร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนชายแดนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน	- คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เห็นความสำคัญ ไม่อยากเสียเวลามีส่วนร่วมกับภาครัฐเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้กับชุมชน โดยมองว่าควรเป็นหน้าที่ภาครัฐฝ่ายเดียว	- เพิ่มแรงจูงใจด้วยการสร้างความภาคภูมิใจในผลงานรางวัลเชิดชูเกียรติจากผู้ว่าราชการจังหวัดตาก เพื่อเป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชน
3. กิจกรรมการส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจที่สำคัญให้สามารถขยายไปสู่ประเทศเมียนมา และเชื่อมโยงไปสู่ตลาดอินเดียและจีน 4. เพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาของชุมชนด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน	- ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) เกิดจากปัญหาด้านการเงินและงบประมาณ - ความเสี่ยงด้านนโยบายการเมือง (Policy Risk) จากนโยบายภาครัฐ กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ - ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (International Factors) เช่น อัตราแลกเปลี่ยน เงินตราต่างประเทศ การเคลื่อนย้ายเงินทุนฐานกำลังการผลิตของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ	- กระจาย/ถ่ายโอนความเสี่ยงการกระจายหรือถ่ายโอนความเสี่ยงให้ภาคเอกชน โดยส่งเสริมให้เอกชนลงทุนในกิจการบางประเภท - เฝ้าติดตามความคืบหน้าของกฎระเบียบอย่างใกล้ชิด และศึกษารายละเอียดให้ชัดเจนเพื่อหาช่องทางปฏิบัติที่อยู่ในกรอบกฎหมาย/ระเบียบ - ติดตามสถานการณ์ต่างประเทศอย่างใกล้ชิดเพื่อพร้อมปรับแนวทางการทำงาน
5. ยกระดับขีดความสามารถของชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ด้านการเงินและงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการ - พันธะสัญญาที่ต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- ทำแผนระยะ 3 ปีและจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม - ทำ MOU ร่วมกัน

กิจกรรม	ความเสี่ยง	การบริหารความเสี่ยง
6. พัฒนาคมนาคมและโลจิสติกส์เพื่อรองรับเศรษฐกิจ ความมั่นคงและคุณภาพชีวิต ของชุมชนตามชายแดน และเชื่อมโยงต่อไปยังจีนและอินเดีย	<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างความมั่นใจ และเชื่อมั่นน้ำใจให้เอกชนและผู้รับเหมาไทยไปลงทุนพัฒนาเส้นทางในเมียนมา - ความพร้อมของเมียนมาในการเวนคืนที่ดิน และสร้างความเข้าใจกับภาคประชาชน - ค่าใช้จ่ายการลงทุนสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชี้ให้ภาคส่วนต่าง ๆ ของเมียนมาตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน ไม่ใช่เพียงฝ่ายไทยได้ประโยชน์เท่านั้น - ชี้ให้ภาคเอกชนไทยเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจอื่น ๆ ที่จะพ่วงมากับการเข้าไปลงทุนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในเมียนมา
7. สร้างความมั่นคงทางอาหาร/พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรไม่ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการทำการเกษตรแบบใหม่ หรือพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยังคงทำการเกษตรที่มีมูลค่าต่ำและนิยมใช้พลังงานสิ้นเปลือง 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับรูปแบบทำการเกษตรและการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
<p>8. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์/จังหวัดตาก</p> <p>9. สร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้พลัง “บวร”</p> <p>10. คุ้มครองแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และแรงงานคืนถิ่นจาก Covid-19 ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ มีหลักประกันสังคม</p> <p>11. สร้างการยอมรับของชุมชนตามแนวชายแดนต่อผู้พันโทษ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความไม่พร้อมของสถานศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล/อินเทอร์เน็ต - ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ - คนในชุมชนอาจไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เพราะไม่เห็นความสำคัญหรือไม่อยากเสียเวลาประกอบอาชีพ - ข่าวสารที่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและกฎหมายประกันสังคมอาจถูกบิดเบือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนเพื่อให้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสังคมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์โดยตรงความกินดีอยู่ดีของตนเอง ครอบครัวและชุมชน - วางแผนการสื่อสารที่ดีเพื่อให้ได้รับความน่าเชื่อถือจากชุมชน

4.4 สรุป

การดำเนินโครงการให้บรรลุผลจะต้องมีเป้าหมายหลัก เป้าหมายรอง และแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกันในทุกมิติ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จอยู่ที่การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ส่งเสริม และนำนโยบายสู่การปฏิบัติยังชุมชนจากทุกระดับ ทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และคนในชุมชน โดยเฉพาะต่อกิจกรรมที่ต้องมีประชาชนเป็นแรงขับเคลื่อน เช่น กิจกรรมส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจที่สำคัญให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนการพัฒนาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีความทันสมัย โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และผลงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ จนก่อให้เกิดการสร้างสรรคคุณค่าและมูลค่าจากการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้ ซึ่งส่งผลถึงการบรรลุเป้าหมายหลักในการยกระดับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ขณะที่การขับเคลื่อนกิจกรรมด้านความมั่นคงและด้านสังคม ให้เดินหน้าไปจนสามารถยกระดับดัชนีความก้าวหน้าของคนในจังหวัดตากให้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ก็น่าจะเป็นคำตอบว่า “จังหวัดตากคือเมืองต้นแบบ” ให้กับจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยต่อไปได้ในอนาคต หรืออาจจะส่งเสริมและสนับสนุนให้จังหวัดตากเป็น “ระเบียบเศรษฐกิจ” สร้างเป็นเมืองตัวอย่างหรือต้นแบบให้รองรับและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านต่อไป

5. สรุปในภาพรวม

5.1 สรุปในภาพรวม

จากการที่จังหวัดตากมีพื้นที่ติดชายแดนเมียนมาและมีชุมชนที่มีความหลากหลาย ทั้งชาติพันธุ์และศาสนา ถือว่าเป็นได้ทั้งโอกาสและความท้าทายในทุกมิติ โดยในด้านความมั่นคง การมีชายแดนติดเมียนมากว่า 500 กิโลเมตร ทำให้ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนอย่างจริงจัง เพื่อลดและป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในทุกรูปแบบ และลักลอบนำสินค้าที่ผิดกฎหมายเข้ามาตามบริเวณแนวชายแดน ขณะที่ในด้านเศรษฐกิจ แม้เศรษฐกิจของชุมชนตามแนวชายแดนส่วนใหญ่คืออาชีพเกษตรกรรมขั้นพื้นฐานที่สร้างรายได้ไม่มากนัก แต่การมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ถือเป็นโอกาสที่ไทยจะผลักดันให้พื้นที่ตามแนวชายแดนจังหวัดตาก โดยเฉพาะอำเภอแม่สอด เป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านทางทิศตะวันตกของไทยทั้งเมียนมา จีน และอินเดีย ส่วนด้านสังคม ความหลากหลายของประชากรทั้งคนไทย กลุ่มชาติพันธุ์ และแรงงานแฝง ทำให้โอกาสในการหลอมรวมทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยเฉพาะตามแนวชายแดน ยังเกิดขึ้นได้ไม่กลมกลืนและยังมีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างสูงในหลายด้าน ทั้งการศึกษา สาธารณสุข และหลักประกันทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ ในด้านความกินดีอยู่ดีของประชาชน ยังอยู่ในสภาพที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร พลังงานและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน

นอกจากนี้ จากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่กระจายไปทั่วทุกมุมโลก จึงส่งผลให้หลายประเทศได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจที่ชะงักหรือชะงักตัวไปธุรกิจหลายรายจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อหนทางของการรอดของชุมชน พร้อมทั้งจะต้องสร้างความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เชิงสร้างสรรค์ในสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าและขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้จัดทำรายงานได้เล็งเห็นสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงมุ่งให้ความสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของไทยให้กลับมาฟื้นคืนได้อีกแบบก้าวกระโดดเพื่อชิงความได้เปรียบทางการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะส่งผลให้ไปถึงภาพอนาคตที่วางไว้ในอีก 5 ปี (ปี พ.ศ.2565-2569) คณะผู้ศึกษาได้ร่วมกันกำหนดข้อเสนอในเชิงนโยบาย ภายใต้ชื่อ “ยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนให้พึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา จังหวัดตาก” (Look WEST) โดยมีแนวคิด หลักการและเป้าหมายหลักสำคัญที่จะนำไปสู่ยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนให้สามารถพึ่งพาตนเองและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน และเพื่อการติดตามงานจนบรรลุผลสำเร็จ ก็น่าจะเป็นคำตอบว่า “จังหวัดตากคือเมืองต้นแบบ” ให้กับจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยต่อไปได้ในอนาคต หรือส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ” เพื่อรองรับและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านต่อไป ปรากฏตามภาพ Look WEST ดังนี้

	W	E	S	T
	Look West	Energy & Economy	Security & Social	Technology & Transport
เป้าหมายหลัก ภายใน 5 ปี	GPP per capita เพิ่มขึ้น 15%		Human Achievement Index จ.ตาก (#59) ดีขึ้น ยกให้ดีขึ้น : สุขภาพ ชีวิตการงาน ครอบครัวและชุมชน แก้ไขปรับปรุง : ศึกษา / คนงานและสื่อสาร/รายได้ / ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม / การมีส่วนร่วม	
เป้าหมายรอง	สร้างความเข้มแข็งชุมชน		ใช้ประโยชน์ทรัพยากร	ชุมชนสร้างสรรค์ คุณค่าและมูลค่า
11 กิจกรรม	สร้างเครือข่ายนิเวศวัฒนธรรมอันดี / ส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจไปชาย ท่อ-จีน-อินเดีย/ ศูนย์ของ IP เพื่อเศรษฐกิจชุมชน อื่น / ชุมชนแดนเทคโนโลยี/ พัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์ เชื่อมโยงท่อ-จีน-อินเดีย / สร้างความมั่นคงทางอาหาร-พลังงาน / การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์/ ชุมชน "พลังบรร" / ศูนย์ประสานงานชาติพันธุ์และถิ่นถิ่น / สร้างการยอมรับกับกลุ่มผู้พันโย			
KSFs	(1) ชุมชนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม (2) สนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน (3) Action Plan ชัดเจน และติดตามงานได้ (4) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมที่หลากหลายชาติพันธุ์และภาษา			

แผนภาพที่ 2 Look WEST

5.1.1 แนวคิดและหลักการ โครงการ “ยกระดับจังหวัดตามแนวชายแดนอย่างจังหวัดตากให้สามารถพึ่งพาและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน” จำเป็นต้องมีเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองที่สอดคล้องกัน ทั้งในมิติด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยมีเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองดังนี้

เป้าหมายหลักที่ 1 คือ “ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดตาก เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี”

เป้าหมายหลักที่ 2 คือ “ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index – HAI) ในจังหวัดตากปรับตัวดีขึ้น”

การที่ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหลัก จะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางบรรลุเป้าหมายรองของโครงการทั้ง 3 เป้าหมาย กล่าวคือ

- 1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจังหวัดตาก
 - 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อพัฒนาจังหวัดตากให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ
 - 3) ชุมชนสามารถสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพื่อการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้
- ที่มุ่งเน้นเพิ่มขีดความสามารถเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดประตูสู่ตะวันตก รวมถึงการสร้างอาชีพแก่ประชาชนในจังหวัดตาก และจังหวัดใกล้เคียง ภายหลังจากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากนานาประเทศว่ามีสินค้าดีที่สุดในโลก และมีรายได้เข้ามาสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคงและยั่งยืน

การที่ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายหลักต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางบรรลุเป้าหมายรองของโครงการฯ และเพื่อให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติ จึงเห็นสมควรนำเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

1. **กระทรวงการต่างประเทศ** เชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศในกลุ่มอาเซียน จีน และอินเดียเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจเจรจาเปิดตลาดแบบไร้พรมแดน

2. **กระทรวงการคลัง** จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดดำเนินการในรูปแบบ SAND BOX เป็นระยะเวลา 5 ปีติดต่อกัน ไม่ทำให้การดำเนินการโครงการหยุดชะงักหากมีการเปลี่ยนแปลงการเมือง

3. **กระทรวงพาณิชย์** มอบหมายกรมเจรจาการค้าและกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศจัดการแสดงสินค้าไทยสู่ประตูตะวันตกเพิ่มโอกาสทางการค้าในตลาดใหม่ สร้างรายได้เข้าประเทศ

4. **ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก** บริหารจัดการตามขั้นตอนและแนวทางเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบ SAND BOX ซึ่งเป็นการจัดการที่แตกต่างจากระบบการบริหารราชการแบบปกติและมีการติดตามประเมินผลโดยสื่อสารให้กับทุกภาคส่วนมองไปข้างหน้าในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน

5.1.2 แนวทางการพัฒนาประเทศจะมุ่งเน้นผลักดันเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล (Policy Advocacy) เพื่อให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนในเรื่องดังกล่าว ภายใต้กรอบ 4 ประเด็น 11 กิจกรรม (Issues) พร้อมทั้งจัด Campaign สื่อสารออกไปทั่วโลก ภายใต้ชื่อ “Look WEST” ซึ่งการจัดทำโครงการ/กิจกรรมนั้น ยึดถือตามหลักวิเคราะห์ห่วงโซ่ (Project’s Value Chains) ตั้งแต่ต้นน้ำ (Up Stream) กลางน้ำ (Main Stream) และปลายน้ำ (Down Stream) ภายใต้ทิศทาง Road Map 5 ปี (ปี พ.ศ.2565 - 2569) ภาพรวมโดยสรุป แบ่งออกเป็น (1) โครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการโดยทั่วไปซึ่งเป็นการกิจประจำ (General Action) และ (2) โครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดด้วยนวัตกรรมเพื่อให้เกิดขึ้นในประเทศไทย (Innovation Action) ซึ่งได้นำหลักการวิเคราะห์จัดทำโครงการ/กิจกรรมแบบขั้นบันไดการเปลี่ยนแปลงและการเติบโตแบบก้าวกระโดดที่มั่นคงตามหลัก Blueprint for Change นำไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่ประเทศไทยไม่เคยดำเนินการมาก่อน ปรากฏตามภาพที่ Look WEST ที่การผลักดันเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล (policy Advocacy) ใน 4 ประเด็น 11 กิจกรรม (Issues)

5.2 บทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการจัดทำรายงาน

5.2.1 ความท้าทายในการบูรณาการความคิดของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมาจากต่างกรมต่างกระทรวงมีหน้าที่การงานระดับสูงในฐานะผู้อำนวยการและมีความรับผิดชอบงานในเชิงบริหารจัดการที่หลากหลาย มีความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน แต่จากการระดมความคิดเห็นร่วมกัน สมาชิกกลุ่มต่างมีความตั้งมั่นในเป้าหมายเดียวกัน คือ การมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในแวดวงราชการ ที่ควรมีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมที่ทำลายเพื่อทำให้ประเทศไทยเป็นที่หนึ่งในระดับโลก จากการบูรณาการความคิดของสมาชิก คือ การที่จะสร้างอนาคตของจังหวัด สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สู้สิ่งที่ดีกว่าเดิม เพื่อก้าวสู่เศรษฐกิจที่ดี และความอยู่ดีกินดีและมีความสุขของประชาชนในแผ่นดินถิ่นเกิดอันเป็นที่รักของเรา

5.2.2 การเชื่อมโยงระหว่างแนวทางพัฒนาตนเอง (IS) ให้เข้ากับการนำข้อเสนอในรายงานกลุ่มไปปฏิบัติ (GP) ในการนี้ จากการศึกษาของกลุ่มได้จัดทำรายงานศึกษาส่วนบุคคล (IS) สามารถนำแนวทางพัฒนาตนเองมาเชื่อมโยงให้เข้ากับข้อเสนอในรายงานกลุ่ม (GP) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

(1) ให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ ตลอดจนนวัตกรรม ทักษะ ความสามารถ การคิดวิเคราะห์ต่างๆ การศึกษาข้อมูล Best practices ประเทศชั้นนำและกลิ่นกรองออกมา เป็นภาพอนาคต ข้อเสนอในเชิงนโยบาย และมิตินวัตกรรมทั้ง 11 มิติ

(2) การคิดค้นนวัตกรรมโดยใช้เทคนิคจัดทำโครงการ/กิจกรรมแบบขั้นบันได Blue print for change หรือเทคนิค Design Thinking ที่ได้อบรมจากหลักสูตรนักบริหารระดับสูง เพื่อคิดค้นหานวัตกรรมใหม่ แล้ว จัดทำเป็นข้อเสนอแบบ One page ในแต่ละมิติให้เข้าใจถึงกรอบแนวคิด (Concept) เป้าหมายรอง กรอบแนวทางการดำเนินงาน (Guidelines) ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งศึกษาถึงรูปแบบวิธีการของ ประเทศต่างๆ ชั้นนำที่เป็น Best practices รวมทั้งนโยบายระดับชาติ ฐานข้อมูล (Data) ด้วยเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดมิตินวัตกรรมทั้ง 4 มิติ

(3) มี Mindset ที่เต็มใจเปลี่ยนแปลงระบบราชการให้ดีกว่าเดิมหรือมุ่งให้เป็นราชการไทยยุคใหม่ที่เทียบชั้นได้กับประเทศต่างๆ โดยไม่ลอกเลียนแบบประเทศใด แต่ศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยชูอัตลักษณ์ความเป็นไทย และมุ่งพัฒนาแบบก้าวกระโดดให้ประเทศไทยสามารถยกระดับ เป็นประเทศที่มีรายได้สูง มีผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเศรษฐกิจชีวภาพ เกษตรแปรรูป บอนองค์ความรู้และ อัตลักษณ์ไทยที่ไม่น้อยหน้าชาติใดในโลก

การเชื่อมโยงระหว่าง IS ให้เข้ากับการนำข้อเสนอของรายงานกลุ่มไปปฏิบัติ

1. นางสาวสุรีย์พร อินทุเศรษฐ์ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
 - IS : การพัฒนาระบบงานข่าวกรองต่างประเทศให้มีสมรรถนะสูง
 - GP : การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังภัยความมั่นคงเพื่อแจ้งเตือนภัยของชุมชนตามแนวชายแดน
2. นางสาวสำรวย รัชารักษ์ กรมสรรพสามิต
 - IS : การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้านการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต
 - GP : การสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนชายแดนเพื่อสกัดกั้นการลักลอบค้าข้ามพรมแดน การเชื่อมโยงเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวชายแดนสู่ AEC และเอเชียใต้ (จีนตอนใต้และอินเดีย)
3. นายสรรเพชร พูลศิริ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
 - IS : การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์(GIS) เพื่อบริหารจัดการการจัดที่ดินและติดตามการใช้ที่ดิน
 - GP : ช่วยในการวางแผนการปลูกพืชมูลค่าสูง วางแผนการผลิต วางแผนการเก็บเกี่ยว วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ได้ประโยชน์สูงสุด
4. นายอธิภู จิตรานุกเคราะห์ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
 - IS : งานพัฒนาท่าเรือบกในรูปแบบอัตโนมัติ
 - GP : พัฒนาโครงข่ายคมนาคมด้วยรถไฟสายใหม่เชื่อมโยงท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือบก เชื่อมพื้นที่ชายแดน จังหวัดตาก รองรับการขนส่งผ่านแม่สอดไปยังเมียนมาร์ จีน (ตอนใต้) และอินเดีย (ตะวันออก)
5. นายสมภพ วงศ์วิไล กรมอุตุนิยมวิทยา
 - IS : การขับเคลื่อนกรมอุตุนิยมวิทยาด้วยข้อมูลมุ่งสู่องค์กรดิจิทัล
 - GP : ยกระดับขีดความสามารถของ ชุมชนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. นายวิโรจน์ จงกลวานิชสุข กรมทรัพย์สินทางปัญญา
 - IS : การเพิ่มประสิทธิภาพการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
 - GP : สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าท้องถิ่นด้วยนวัตกรรม โดยการส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้า และการสร้างสรรค์สินค้าให้มีความโดดเด่น สามารถดึงดูดการค้า การลงทุน รวมถึงการศึกษาชั้นตอน และกระบวนการสร้างแบรนด์สินค้า และขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของประเทศ เปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ที่มีสินค้าอัตลักษณ์ประจำถิ่นและที่โดดเด่น
7. นายภัทรพงศ์ หมวกสกุล กรมราชทัณฑ์
 - IS : การบูรณาการงานพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ
 - GP : การสร้างการยอมรับของคนในชุมชนตามแนวชายแดนต่อผู้พ้นโทษ

การเชื่อมโยงระหว่าง IS ให้เข้ากับการนำข้อเสนอของรายงานกลุ่มไปปฏิบัติ

8. นางสาวสุกัลยา แก้วสม กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

IS : การพัฒนาระบบการให้บริการกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง กรณีค่าชดเชยด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล

GP : สร้างการรับรู้และทักษะการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่แรงงาน พัฒนาระบบความปลอดภัยในการทำงาน การดูแลสุขภาพและสภาพแวดล้อม สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและระบบประกันสังคม สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่ศูนย์ต้นแบบพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน
9. นางกฤษณา แผ่แสงจันทร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

IS : การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวชายแดนโดยใช้พลัง “บวร”

GP : การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และบริการทางวัฒนธรรม มาสร้างความเข้มแข็งในชุมชนจังหวัดชายแดน ด้วยมิติทางศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลัก “บวร” และพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์
10. นางรัชณี พึ่งพาณิชย์กุล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

IS : แนวทางการสร้างพลเมืองดิจิทัลสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

GP : การยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่รองรับการเปลี่ยนแปลง เช่น ทักษะดิจิทัล เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีในยุคดิจิทัล การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
11. นายจิรวุฒิ เทอดพิทักษ์พงษ์ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

IS : แนวทางการพัฒนาระบบจำแนกประเภทอ้อยเข้าหีบด้วยเทคโนโลยีประมวลผลภาพ (เป็นวิธีการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตน้ำตาลทรายด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม)

GP : การยกระดับผลิตภัณ์จังหวัดต่อหัวของจังหวัดตากให้เพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563 – 2565) ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ฉบับย่อ. กรุงเทพฯ : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2563.

นนทกานต์ จันทร์อ่อน. “ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย (Thailand Food Security)” ปีที่ 4, ฉบับที่ 2 (มกราคม 2557).

รติกร กิ่งกำ. การจัดการองค์ความรู้ด้านการค้าชายแดน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.

ราชกิจจานุเบกษา. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580). เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, 2561.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนพัฒนาการศึกษาภาคและจังหวัด. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559-2564). กรุงเทพฯ, 2559.

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. เอกสารประกอบการระดมความเห็นกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพฯ, 2564.

_____. ดัชนีความก้าวหน้าที่ของคน ประจำปี 2562. กรุงเทพฯ : บริษัท บี.ซี เพรส (บุญชิน) จำกัด, 2562.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรมการจัดหางาน. รายงานการบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือโครงการประชารัฐ ร่วมสร้างงานสร้างอาชีพผู้ต้องขัง ระหว่างกรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมราชทัณฑ์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าไทย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.correct.go.th/care/care/mou/file/MOU>.

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.correct.go.th/rt103/pdf/report_result.php?date=2021-08-01&report=. (1 กรกฎาคม 2564)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. บริบทใหม่ของการวางแผนยุทธศาสตร์. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure/300_1542167550.pdf

_____. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. (28 มิถุนายน 2564).

_____. สรุปสาระสำคัญ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580). (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <https://op.chandra.ac.th/plan/images/PDF/Master%20plan%20summary%20under%20the%20national%20strategy.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ผลการสำรวจด้านสังคม สาขารายได้และรายจ่ายของครัวเรือน/ภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน (พ.ศ.2553-2562). (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <https://www.NSO.go.th/sites/2014/pages/>.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2563 – 2565 จังหวัดตาก. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <https://drive.google.com/file/d/1rQS4LUe86BCeZUW7roNNNaN6OVP8K3CF/view>.

กรมส่งเสริมการเกษตร. รายงานรายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายที่ผลิตสินค้าหรือบริการการผลิตสินค้าอื่น ๆ จังหวัดตาก. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <https://smce.doae.go.th>.

ภาคผนวก

คณะผู้จัดทำ

94003	นางสาวสุรีย์พร อินทุเศรษฐ ผู้อำนวยการสำนัก 9	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
94021	นางสาวสำรวย รัชชารักษ์ สรรพสามิตพื้นที่สุรินทร์	กรมสรรพสามิต
94049	นายสรรเพชร พูลศิริ ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
94063	นายอธิฏ จิตรานุเคราะห์ ผู้อำนวยการสำนักแผนงาน	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
94078	นายสมภพ วงศ์วิไล ผู้อำนวยการกองบริการดิจิทัลอุตุนิยมวิทยา	กรมอุตุนิยมวิทยา
94092	นายวิโรจน์ จงกลวานิชสุข ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรพลังงานปัญญา กรมทรัพยากรพลังงานปัญญา	
94106	นายภัทรพงศ์ หมวกสกุล ผู้บัญชาการเรือนจำกลางอุดรธานี	กรมราชทัณฑ์
94119	นางสาวสุกัลยา แก้วสม สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงราย	กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
94123	นางกฤษณา แผ่แสงจันทร์ วัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
94133	นางรัชณี พึ่งพานิชย์กุล ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
94147	นายจิรวัดน์ เทอดพิทักษ์พงษ์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายภาคที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	